

នៅចំពោះមុខអង្គជំនុំជម្រះតុលាការកំពូល
អង្គជំនុំជម្រះវិសាមញ្ញក្នុងតុលាការកម្ពុជា
ព័ត៌មានពិស្តារអំពីការដាក់ឯកសារ

សំណុំរឿងលេខ៖ ០០២/១៩-០៩-២០០៧-អវតក/អជតក
 ភាគីដាក់ឯកសារ៖ សហមេធាវីនាំមុខតំណាងដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី
 ដាក់ជូន៖ អង្គជំនុំជម្រះតុលាការកំពូល
 ភាសាដើម៖ អង់គ្លេស
 កាលបរិច្ឆេទឯកសារ៖ ថ្ងៃទី២៣ ខែមេសា ឆ្នាំ២០២១

ឯកសារបកប្រែ
TRANSLATION/TRADUCTION
 ថ្ងៃ ខែ ឆ្នាំ (Date): 23-Apr-2021, 11:36
 CMS/CFO: Sann Rada

ចំណាត់ថ្នាក់ឯកសារ

ចំណាត់ថ្នាក់ឯកសារ ស្នើឡើងដោយភាគីដាក់ឯកសារ៖ សាធារណៈ
 ចំណាត់ថ្នាក់ឯកសារដោយអង្គជំនុំជម្រះ៖ សាធារណៈ/Public
 ប្រភេទនៃចំណាត់ថ្នាក់ឯកសារ៖
 ពិនិត្យឡើងវិញចំពោះឯកសារចំណាត់ថ្នាក់បណ្តោះអាសន្ន៖
 ឈ្មោះមន្ត្រីកត់ត្រា៖
 ហត្ថលេខា៖

សំណើរបស់សហមេធាវីនាំមុខតំណាងដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី សុំឱ្យពន្យារពេលសវនាការ
បណ្តឹងសាទុក្ខដែលគ្រោងធ្វើឡើងនៅថ្ងៃទី១៧-២១ ខែឧសភា ឆ្នាំ២០២១

ដាក់ដោយ៖	នៅចំពោះមុខ៖
សហមេធាវីនាំមុខតំណាងដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី៖	អង្គជំនុំជម្រះតុលាការកំពូល៖
ពេជ អង្គ	ចៅក្រម គង់ ស្រីម ប្រធាន
Megan HIRST	ចៅក្រម Chandra Nihal JAYASINGHE

សំណើរបស់សហមេធាវីនាំមុខតំណាងដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី សុំឱ្យពន្យារពេលសវនាការបណ្តឹងសាទុក្ខ
 ដែលគ្រោងធ្វើឡើងនៅថ្ងៃទី ១៧-២១ ខែឧសភា ឆ្នាំ២០២១

សហមេធាវីតំណាងដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី៖

ជេត វណ្ណឈី	Olivier BAHOUGNE
ហុង គីមសួន	Laure DESFORGES
គីម ម៉េងឃី	Ferdinand DJAMMEN
ឡោ ជុនធី	NZEPA
ម៉ុច សុវណ្ណារី	Isabelle DURAND
ស៊ិន សុវ៉ន	Françoise GAUTRY
សំ សុគង់	Emmanuel JACOMY
វ៉ែន ពៅ	Martine JACQUIN
ទី ស្រីនណា	Yiqiang Y. LIU
	Daniel LOSQ
	Christine MARTINEAU
	Lyma NGUYEN
	Mahesh RAI
	Nushin SARKARATI

ចៅក្រម សោម សិរិវិឌ្ឍ

ចៅក្រម Florence Ndepele
MWACHANDE- MUMBA

ចៅក្រម ម៉ុង មុន្នីចរិយា

ចៅក្រម Maureen HARDING CLARK

ចៅក្រម យ៉ា ណារិន

ធ្វើជូន៖

ការិយាល័យសហព្រះរាជអាជ្ញា

ជា លាង

Brenda J. HOLLIS

ជនជាប់ចោទ៖

ខៀវ សំផន

សហមេធាវីការពារក្តី៖

គង់ សំអុន

Anta GUISSÉ

១. សេចក្តីផ្តើម

១.១ មូលដ្ឋានច្បាប់

1. សហមេធាវីនាំមុខតំណាងដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី (“សហមេធាវីនាំមុខ”) សូមពាក្យសុំនេះដោយអនុលោមតាមវិធាន ១០៨(៦) នៃវិធានផ្ទៃក្នុង ដើម្បីលើកឡើងនូវកង្វល់នានាអំពីសវនាការបណ្តឹងសាទុក្ខនាពេលខាងមុខ ដោយសារស្ថានភាពបច្ចុប្បន្ននៅកម្ពុជា និងការឆ្លើយឆ្លងអីមែលទាក់ទងនឹងបែបបទសម្រាប់សវនាការនេះ។
2. អង្គជំនុំជម្រះតុលាការកំពូល (“អង្គជំនុំជម្រះ”) បានទទួលស្គាល់ “សិទ្ធិចូលរួមយ៉ាងពេញលេញ ដែលដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីមាន ផ្អែកតាមក្រមនីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌ[កម្ពុជា] និងវិធានផ្ទៃក្នុង នៅមុនដំណាក់កាលជំនុំជម្រះ ក្នុងដំណាក់កាលជំនុំជម្រះ និងក្នុងដំណាក់កាលបណ្តឹងសាទុក្ខ”¹។ សិទ្ធិនេះរួមបញ្ចូលទាំងសិទ្ធិទទួលបានដំណោះស្រាយចំពោះបញ្ហានានា ដែលប៉ះពាល់ដល់សិទ្ធិ និងផលប្រយោជន៍របស់ពួកគេ²។ ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីចង់ឱ្យនីតិវិធីបណ្តឹងសាទុក្ខនៅក្នុងសំណុំរឿងនេះមានយុត្តិធម៌ ឆាប់រហ័ស និងមានតម្លាភាព ហើយក្នុងនាមជាភាគីនៃនីតិវិធីទាំងនេះ ពួកគេចង់មានលទ្ធភាពចូលរួមផ្តល់ទន្ទឹករណ៍ចុងក្រោយក្នុងសំណុំរឿងនេះ ប្រសិនបើមានមធ្យោបាយសុវត្ថិភាពណាមួយក្នុងការធ្វើដូច្នោះបាន។

¹ ឯកសារ F10/2 សេចក្តីសម្រេចលើសំណើរបស់សហមេធាវីនាំមុខតំណាងដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីពាក់ព័ន្ធនឹងបណ្តឹងសាទុក្ខក្នុងសំណុំរឿង ០០២/០១ ចុះថ្ងៃទី២៦ ខែធ្នូ ឆ្នាំ២០១៤ កថាខណ្ឌ ១១។

² ជាឧទាហរណ៍ សូមមើលឯកសារ E301/9/1/1/3 សេចក្តីសម្រេចលើបណ្តឹងសាទុក្ខភ្លាមៗរបស់ ខៀវ សំផន ប្រឆាំងនឹងសេចក្តីសម្រេចរបស់អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងលើការបំបែកកិច្ចដំណើរការនីតិវិធីបន្ថែមលើសំណុំរឿង០០២ និងវិសាលភាពនៃសំណុំរឿង ០០២/០២ ចុះថ្ងៃទី២៩ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០១៤ កថាខណ្ឌ ៥។

សំណើរបស់សហមេធាវីនាំមុខតំណាងដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី សុំឱ្យពន្យារពេលសវនាការបណ្តឹងសាទុក្ខ ដែលគ្រោងធ្វើឡើងនៅថ្ងៃទី ១៧-២១ ខែឧសភា ឆ្នាំ២០២១

១.២ ប្រវត្តិវិភាគ

- 3. នៅថ្ងៃទី៤ ខែធ្នូ ឆ្នាំ២០២០ ភាគីត្រូវបានជូនដំណឹងតាមអ៊ីមែលថា អង្គជំនុំជម្រះមានបំណងរៀបចំធ្វើសវនាការបណ្តឹងសាទុក្ខនៅសប្តាហ៍ថ្ងៃទី១៧ ខែឧសភា ឆ្នាំ២០២១។ នៅថ្ងៃទី២២ ខែមករា ឆ្នាំ២០២១ អនុស្សរណៈមួយត្រូវបានធ្វើជូនភាគី ដោយជូនដំណឹងថា “អង្គជំនុំជម្រះតុលាការកំពូលបានសម្រេចបើកសវនាការលើបណ្តឹងសាទុក្ខប្រឆាំងនឹងសាលក្រមរបស់អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងក្នុងសំណុំរឿង ០០២/០២ ចាប់ពីថ្ងៃទី១៧ ខែឧសភា ដល់ថ្ងៃទី២១ ខែឧសភា ឆ្នាំ២០២១”⁴ និងថា អង្គជំនុំជម្រះនឹងស្នើ “ឱ្យមានការផ្តល់នូវសេចក្តីសង្កេតលើសេចក្តីព្រាងកាលវិភាគសវនាការ” នៅក្នុងពេលវេលាសមស្របបន្ទាប់មក អង្គជំនុំជម្រះនឹងចេញដីកាកំណត់កាលបរិច្ឆេទសវនាការ⁵។
- 4. ចាប់ផ្តើមនៅថ្ងៃទី២០ ខែកុម្ភៈ ឆ្នាំ២០២១ កម្ពុជាបានជួបប្រទះនូវការរីករាលដាលនៃជំងឺកូវីដ-១៩ ក្នុងសហគមន៍ ដោយរាជធានីភ្នំពេញបានរងផលប៉ះពាល់យ៉ាងខ្លាំង។ រាជរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជា (“រ.រ.ក”) បានឆ្លើយតបតាមរយៈការដាក់ចេញនូវវិធានការណ៍មួយចំនួន ដូចជា ការរឹតត្បិតលើការធ្វើដំណើរ និងការប្រមូលផ្តុំ⁶ និងការផ្តួចផ្តើមយុទ្ធនាការចាក់វ៉ាក់សាំងទ្រង់ទ្រាយធំ ដែលតាមរយៈយុទ្ធនាការនេះ ប្រជាជនជាងមួយលាននាក់ ត្រូវបានចាក់វ៉ាក់សាំងរួចហើយ⁷។

³ អ៊ីមែលពីមន្ត្រីច្បាប់ជាន់ខ្ពស់នៃអង្គជំនុំជម្រះតុលាការកំពូលស្តីពី “កម្មវត្ថុ៖ សវនាការបណ្តឹងសាទុក្ខក្នុងសំណុំរឿង ០០២/០២ - កាលបរិច្ឆេទត្រូវបានផ្លាស់ប្តូរ” ចុះថ្ងៃទី៤ ខែធ្នូ ឆ្នាំ២០២០ នៅវេលាម៉ោង ១២:២២ នាទី រសៀល។ ឯកសារភ្ជាប់ ១

⁴ ឯកសារ E58 អនុស្សរណៈស្តីពីសេចក្តីជូនដំណឹងអំពីកាលបរិច្ឆេទសវនាការលើបណ្តឹងសាទុក្ខនៅក្នុងសំណុំរឿង ០០២/២ អនុលោមតាមវិធាន ១០៨(៣) នៃវិធានផ្ទៃក្នុង ចុះថ្ងៃទី២២ ខែមករា ឆ្នាំ២០២១។

⁵ សូមមើលជើងទំព័រខាងលើនេះ។

⁶ នៅពេលរៀបចំសំណើនេះ វិធានបិទខ្ទប់ត្រូវបានដាក់ឱ្យអនុវត្តនៅក្នុងរាជធានីភ្នំពេញ។ សូមមើលខ្មែរថាមស៍, ភ្នំពេញ និងតាខ្មៅ ស្ថិតក្រោមការបិទខ្ទប់ចាប់ពីពាក់កណ្តាលអធ្រាត្រ-ព័ត៌មានលម្អិតត្រូវបានប្រកាស, ចេញផ្សាយថ្ងៃទី១៤ ខែមេសា ឆ្នាំ២០២១។ ឯកសារភ្ជាប់ ២

⁷ ខ្មែរថាមស៍, កម្ពុជាបានចាក់វ៉ាក់សាំងជូនប្រជាជនចំនួនមួយលាននាក់នៅទូទាំងប្រទេសដោយជោគជ័យ, ចេញផ្សាយថ្ងៃទី១២ ខែមេសា ឆ្នាំ២០២១។ ឯកសារភ្ជាប់ ៣

សំណើរបស់សហមេធាវីនាំមុខតំណាងដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី សុំឱ្យពន្យារពេលសវនាការបណ្តឹងសាទុក្ខ ដែលគ្រោងធ្វើឡើងនៅថ្ងៃទី ១៧-២១ ខែឧសភា ឆ្នាំ២០២១

5. នៅថ្ងៃទី២៦ ខែកុម្ភៈ ឆ្នាំ២០២១ អង្គជំនុំជម្រះបានចេញការអញ្ជើញរបស់ខ្លួនសម្រាប់ភាគី ដើម្បីដាក់សេចក្តីសង្កេតលើកាលវិភាគសម្រាប់សវនាការបណ្តឹងសាទុក្ខក្នុងសំណុំរឿង ០០២/០២^៨។ អង្គជំនុំជម្រះបានបញ្ជាក់ពីកាលបរិច្ឆេទសវនាការថ្ងៃទី១៧-២១ ខែឧសភា ឆ្នាំ២០២១ និងបានជូនដំណឹងដល់ភាគីថា អង្គជំនុំជម្រះនឹងចេញដីកាកំណត់កាលបរិច្ឆេទសវនាការ បន្ទាប់ពីភាគីពាក់ព័ន្ធទាំងអស់ដាក់សេចក្តីសង្កេតរបស់ខ្លួនតាមកាលវិភាគ ដែលរួមមាន “សំណួរជាក់លាក់ដែលរំពឹងទុកថា សារណាផ្ទាល់មាត់របស់ភាគី នឹងផ្តោតទៅលើនោះ”^៩។ ភាគីបានដាក់សារណារបស់ខ្លួននៅថ្ងៃទី១២ ខែមីនា ឆ្នាំ២០២១^{១០}។ សហមេធាវីនាំមុខបានឆ្លើយតបទៅនឹងសារណារបស់ ខៀវ សំផន នៅថ្ងៃទី១៨ ខែមីនា ឆ្នាំ២០២១^{១១}។
6. នៅថ្ងៃទី២២ ខែមីនា ឆ្នាំ២០២១ ដោយសារស្ថានភាពជំងឺកូវីដ-១៩ នៅរាជធានីភ្នំពេញ ភាគីត្រូវបានជូនដំណឹងតាមអ៊ីមែលថា “អង្គជំនុំជម្រះតុលាការកំពូល កំពុងពិចារណាអំពីការបើកសវនាការលើបណ្តឹងសាទុក្ខតាមប្រព័ន្ធអ៊ីនធឺណែតដោយផ្នែក ឬពេញលេញ” និងថា ផ្នែកគ្រប់គ្រងតុលាការកំពូល “ពិនិត្យ

⁸ ឯកសារ F60 ការអញ្ជើញដាក់សេចក្តីសង្កេតលើកាលវិភាគសម្រាប់សវនាការបណ្តឹងសាទុក្ខក្នុងសំណុំរឿង ០០២/០២ ចុះថ្ងៃទី២៦ ខែកុម្ភៈ ឆ្នាំ២០២១។

⁹ ឯកសារ F60 ការអញ្ជើញដាក់សេចក្តីសង្កេតលើកាលវិភាគសម្រាប់សវនាការបណ្តឹងសាទុក្ខក្នុងសំណុំរឿង ០០២/០២ ចុះថ្ងៃទី២៦ ខែកុម្ភៈ ឆ្នាំ២០២១ ទំព័រ ២។

¹⁰ ឯកសារ F60/1 សេចក្តីសង្កេតរបស់ក្រុមមេធាវីការពារក្តី លើកាលវិភាគសម្រាប់សវនាការបណ្តឹងសាទុក្ខ ក្នុងសំណុំរឿង ០០២/០២ ចុះថ្ងៃទី១២ ខែមីនា ឆ្នាំ២០២១។ ឯកសារ F60/2 សេចក្តីសង្កេតរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាស្តីពីកាលវិភាគសម្រាប់សវនាការលើបណ្តឹងសាទុក្ខ ក្នុងសំណុំរឿង ០០២/០២ ចុះថ្ងៃទី១២ ខែមីនា ឆ្នាំ២០២១។ ឯកសារ F60/3 សេចក្តីសង្កេតរបស់សហមេធាវីនាំមុខតំណាងដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីលើកាលវិភាគដែលបានស្នើឡើងសម្រាប់សវនាការលើបណ្តឹងសាទុក្ខក្នុងសំណុំរឿង ០០២/០២ ដែលបានដាក់នៅថ្ងៃទី១២ ខែមីនា ឆ្នាំ២០២១ និងត្រូវបានជូនដំណឹងនៅថ្ងៃទី១៥ ខែមីនា ឆ្នាំ២០២១។

¹¹ ឯកសារ F60/1/1 ចម្លើយតបរបស់សហមេធាវីនាំមុខតំណាងដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីចំពោះការកត់សម្គាល់របស់ ខៀវ សំផន ចំពោះកាលវិភាគសវនាការបណ្តឹងសាទុក្ខ ដែលបានស្នើឡើង ចុះថ្ងៃទី១៨ ខែមីនា ឆ្នាំ២០២១។

សំណើរបស់សហមេធាវីនាំមុខតំណាងដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី សុំឱ្យពន្យារពេលសវនាការបណ្តឹងសាទុក្ខ ដែលគ្រោងធ្វើឡើងនៅថ្ងៃទី ១៧-២១ ខែឧសភា ឆ្នាំ២០២១

មើលលទ្ធភាព និងរៀបចំជម្រើសផ្សេងទៀត ដើម្បីធានាថា សវនាការអាចដំណើរការទៅមុខដូចការ គ្រោងទុក”¹²។

7. នៅថ្ងៃទី២៥ ខែមីនា ឆ្នាំ២០២១ សហមេធាវីនាំមុខ បានឆ្លើយតបតាមរយៈអ៊ីមែល ដោយបញ្ជាក់ថា៖

ខណៈពេលដែលផ្នែកគ្រប់គ្រងតុលាការកំពុងពិចារណាលើជម្រើសនានា វាមានប្រយោជន៍ សម្រាប់យើង ប្រសិនបើការវាយតម្លៃហានិភ័យ និង/ឬសំណើស្តីពីបែបបទសម្រាប់សវនាការ អាចរួមបញ្ចូលលទ្ធភាពនៃការចូលរួមរបស់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី (ឧទាហរណ៍ បើ ទោះបីជាក្នុងចំនួនមានកំណត់ និងនៅតែក្នុងសាលសាធារណៈក៏ដោយ)។ ជាធម្មតា មេធាវី ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី និងដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីមួយចំនួន នឹងមានវត្តមាន។ យើងបាន រៃ អង្គសមូលនិធិ ដើម្បីឱ្យដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីអាចចូលរួមបាន ប្រសិនបើស្ថានភាពនៃ ជំងឺកូវីដ-១៩ អនុញ្ញាត ប៉ុន្តែពិតណាស់ យើងដឹងថាវាប្រហែលជាមិនអាចធ្វើទៅបានទេ។ យើងសូមកោតសរសើរយ៉ាងខ្លាំងចំពោះគោលការណ៍ណែនាំផ្សេងៗ ប្រសិនបើអាចធ្វើទៅ បាន ដោយសុវត្ថិភាព ក៏ដូចជាជម្រើសចូលរួមដោយផ្ទាល់ ជាអ្វីមួយដែលតុលាការផ្តល់ជូន ដើម្បីឱ្យដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីអាចយល់ដឹងបានយ៉ាងទូលំទូលាយបំផុតពីសវនាការនេះ¹³។

¹² អ៊ីមែលពីមន្ត្រីច្បាប់ជាន់ខ្ពស់នៃអង្គជំនុំជម្រះតុលាការកំពូលធ្វើជូនភាគីស្តីពី “សវនាការបណ្តឹងសាទុក្ខក្នុងសំណុំរឿង ០០២/០២ - បែបបទ” ចុះថ្ងៃទី២២ ខែមីនា ឆ្នាំ២០២១ វេលាម៉ោង ៩:៥៤ នាទី ល្ងាច។ ឯកសារភ្ជាប់ ៤

¹³ អ៊ីមែលពីសហមេធាវីនាំមុខអន្តរជាតិធ្វើជូនមន្ត្រីច្បាប់ជាន់ខ្ពស់ទាក់ទងនឹង “សវនាការបណ្តឹងសាទុក្ខក្នុងសំណុំរឿង ០០២/០២ - បែបបទ” ចុះថ្ងៃទី២៥ ខែមីនា ឆ្នាំ២០២១ វេលាម៉ោង ១២:៤២ រសៀល។ ឯកសារភ្ជាប់ ៥។ អ៊ីមែលពីសហមេធាវីនាំមុខម្នាក់ត្រូវបាន ធ្វើដោយមានការព្រមព្រៀងពីសហមេធាវីនាំមុខផ្សេងទៀត ដែលតម្រូវដោយវិធាន ១២ ស្ទួនពីរ “៤” នៃវិធានផ្ទៃក្នុង ដែលចែងថា៖ “កិច្ចទាំងឡាយត្រូវធ្វើឡើងរួមគ្នា លើកលែងតែនៅពេលដែលមានការប្រគល់សិទ្ធិឱ្យទៅនរណាម្នាក់ ក្នុងចំណោមពួកគាត់ តាមរយៈ សេចក្តីសម្រេចរួមជាលាយលក្ខណ៍អក្សរ ដើម្បីបំពេញកិច្ចនោះរៀងៗខ្លួន”។

- 8. នៅថ្ងៃទី២៨ ខែមីនា ឆ្នាំ២០២១ មន្ត្រីច្បាប់ជាន់ខ្ពស់បានបញ្ជាក់ថា គាត់បានផ្តល់ជូនអង្គជំនុំជម្រះរួច ហើយនូវចម្លើយតបរបស់ភាគី និងថា ព័ត៌មានបន្ថែមនឹងត្រូវបានផ្សព្វផ្សាយក្នុងរយៈពេល១០ថ្ងៃ តាម ការរំពឹងទុក¹⁴។
- 9. នៅថ្ងៃទី៥ ខែមេសា ឆ្នាំ២០២១ មន្ត្រីច្បាប់ជាន់ខ្ពស់បានផ្ញើអ៊ីមែលទៅភាគី ដោយជូនដំណឹងថា “ដោយសារស្ថានភាពពិសេសនៅកម្ពុជា អង្គជំនុំជម្រះតុលាការកំពូលបានសម្រេចលុបចោលការជំនុំ ជម្រះលើបណ្តឹងសាទុក្ខដែលគ្រោងធ្វើឡើងនៅថ្ងៃទី១៧-២១ ខែឧសភា។ ព័ត៌មានបន្ថែមនឹងត្រូវផ្តល់ជូន ឱ្យបានឆាប់រហ័សតាមដែលអាចធ្វើទៅបាន”¹⁵។ សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ និងមេធាវីការពារក្តី អន្តរជាតិបានឆ្លើយតប ជាពិសេសលើសំណួរថាតើសវនាការបណ្តឹងសាទុក្ខមានលក្ខណៈចាំបាច់ដែរ ឬ ទេ។ សហមេធាវីនាំមុខអន្តរជាតិបានឆ្លើយតបថា៖

...ដូចដែលលោកអ្នកអាចស្រមៃឃើញ សំណួរដែលកំពុងពិភាក្សាមានប្រយោជន៍យ៉ាងខ្លាំង ចំពោះដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី។ ដូច្នោះ យើងកំពុងស្វែងរកទស្សនៈផ្សេងៗលើបញ្ហាទាំងនេះ តាមរយៈមេធាវីតំណាងដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី។

ប្រសិនបើអង្គជំនុំជម្រះតុលាការកំពូលកំពុងពិចារណា ថាតើអង្គជំនុំជម្រះនឹងបើកសវនាការ បណ្តឹងសាទុក្ខដែរ ឬយ៉ាងណានោះ យើងសូមស្នើថា ការផ្តល់ឱកាសឱ្យភាគីដាក់សេចក្តី សង្កេតជាលាយលក្ខណ៍អក្សរ ពិតជាមានគុណតម្លៃ¹⁶។

¹⁴ អ៊ីមែលពីមន្ត្រីច្បាប់ជាន់ខ្ពស់នៃអង្គជំនុំជម្រះតុលាការកំពូលផ្ញើជូនភាគី ស្តីពី “សវនាការបណ្តឹងសាទុក្ខក្នុងសំណុំរឿង ០០២/០២ - បែបបទ” ចុះថ្ងៃទី២៨ ខែមីនា ឆ្នាំ២០២១ វេលាម៉ោង ៧:០០ ល្ងាច។ ឯកសារភ្ជាប់ ៦

¹⁵ អ៊ីមែលពីមន្ត្រីច្បាប់ជាន់ខ្ពស់នៃអង្គជំនុំជម្រះតុលាការកំពូលផ្ញើជូនភាគី ស្តីពី “សវនាការបណ្តឹងសាទុក្ខក្នុងខែឧសភា ត្រូវបានលុប ចោល” ចុះថ្ងៃទី៥ ខែមេសា ឆ្នាំ២០២១ វេលាម៉ោង ៩:៤៧ នាទីល្ងាច។ ឯកសារភ្ជាប់ ៧

¹⁶ អ៊ីមែលពីសហមេធាវីនាំមុខអន្តរជាតិ ផ្ញើជូនមន្ត្រីច្បាប់ជាន់ខ្ពស់ទាក់ទងនឹង “សវនាការបណ្តឹងសាទុក្ខក្នុងខែឧសភា ត្រូវបានលុប ចោល” ចុះថ្ងៃទី៨ ខែមេសា ឆ្នាំ២០២១ វេលាម៉ោង ៥:៣៣ នាទី ល្ងាច។ ឯកសារភ្ជាប់ ៨។ វិធាន ១២ ស្ទួនពីរ ៣ នៃវិធានផ្ទៃក្នុងចែង ថា “ជាដំបូង ហើយសំខាន់បំផុត សហមេធាវីនាំមុខតំណាងដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ត្រូវស្វែងរកទស្សនៈផ្សេងៗ ពីមេធាវីតំណាងដើម

- 10. នៅថ្ងៃទី១២ ខែមេសា ឆ្នាំ២០២១ មន្ត្រីច្បាប់ជាន់ខ្ពស់បានជូនដំណឹងដល់ភាគីថា “ខណៈពេលសវនាការ បណ្តឹងសាទុក្ខបន្តផ្ទាល់ ត្រូវបានលុបចោលដោយសារស្ថានភាពជំងឺកូវីដ-១៩ សវនាការបណ្តឹងសាទុក្ខ នឹងត្រូវធ្វើឡើងតាមប្រព័ន្ធអ៊ីនធឺណែត នៅក្នុងរយៈពេលដដែល ដោយចាប់ផ្តើមពីថ្ងៃទី១៧ ខែឧសភា ដូចដែលបានគ្រោងទុកពីដំបូង”។ អ៊ីមែលនេះបានស្នើសុំឱ្យភាគីទាំងអស់កំណត់នូវរាល់ការលំបាកដែល បានរំពឹងទុក ឬធ្វើសំណើពិសេសត្រឹមថ្ងៃទី១៨ ខែមេសា ឆ្នាំ២០២១ និងបានបញ្ជាក់ថា ដីកាកំណត់ កាលបរិច្ឆេទសវនាការ នឹងត្រូវចេញឱ្យបានឆាប់រហ័សតាមដែលអាចធ្វើទៅបាន¹⁷។
- 11. ការឆ្លើយតបយ៉ាងលឿនតាមអ៊ីមែលជាច្រើនត្រូវបានធ្វើឡើង បន្ទាប់ពីអ៊ីមែលនេះ ទាក់ទិននឹងទិដ្ឋភាពខ្លះ នៃបែបបទដែលអាចកើតមាននៃសវនាការតាមប្រព័ន្ធអ៊ីនធឺណែត ដោយមានសំណួរដែលចោទសួរ ដោយសហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ និងមេធាវីការពារក្តីអន្តរជាតិ ដែលអ៊ីមែលមួយចំនួនត្រូវបានឆ្លើយ តបដោយមន្ត្រីច្បាប់ជាន់ខ្ពស់ ឬការិយាល័យរដ្ឋបាល (“ក.រ”)។ ក្រោយមកនៅថ្ងៃដដែលនោះ មន្ត្រីច្បាប់ ជាន់ខ្ពស់បានបញ្ជាក់ថា អង្គជំនុំជម្រះមានគោលបំណងបើកសវនាការ “កូនកាត់” ដែលអ្នកចូលរួមមួយ ចំនួន នឹងចូលរួមដោយផ្ទាល់ និងអ្នកផ្សេងទៀតនឹងចូលរួមតាមប្រព័ន្ធអ៊ីនធឺណែត។ អ៊ីមែលនេះបាន បញ្ជាក់ថា ការិយាល័យរដ្ឋបាល កំពុងស្វែងរកអ្នកជំនាញពីខាងក្រៅ ដើម្បីដឹកនាំបញ្ហានេះ¹⁸។
- 12. មានការឆ្លងឆ្លើយតាមអ៊ីមែលមួយទៀត ទាក់ទងនឹងបញ្ហានានា ដែលរួមមាន ឧបករណ៍ ភស្តុភារ ប្រដាប់បំពងសំឡេងនៅក្នុងសវនាការ និងការគាំទ្រពីផ្នែកគ្រប់គ្រងតុលាការ។

បណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ហើយនិងព្យាយាមសម្របសម្រួលឱ្យអស់ពីលទ្ធភាពដើម្បីឈានទៅដល់ការឯកភាពគ្នាជាឯកច្ឆ័ន ក្នុងការធ្វើជា តំណាងដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីនៅក្នុងដំណាក់កាលជំនុំជម្រះ”។

¹⁷ អ៊ីមែលពីមន្ត្រីច្បាប់ជាន់ខ្ពស់នៃអង្គជំនុំជម្រះតុលាការកំពូលធ្វើជូនភាគីស្តីពី “សវនាការបណ្តឹងសាទុក្ខ-កាលបរិច្ឆេទត្រូវបានកំណត់ សាជាថ្មីសម្រាប់ថ្ងៃទី១៧-២១ ខែឧសភា ឆ្នាំ២០២១” ចុះថ្ងៃទី១២ ខែមេសា ឆ្នាំ២០២១ នៅម៉ោង១១:៤៧ នាទីព្រឹក។ ឯកសារភ្ជាប់ ៩

¹⁸ អ៊ីមែលពីមន្ត្រីច្បាប់ជាន់ខ្ពស់នៃអង្គជំនុំជម្រះតុលាការកំពូល ធ្វើជូនភាគី ទាក់ទងនឹង “សវនាការបណ្តឹងសាទុក្ខ - កាលបរិច្ឆេទត្រូវ បានកំណត់សាជាថ្មីសម្រាប់ថ្ងៃទី១៧-២១ ខែឧសភា ឆ្នាំ២០២១” ចុះថ្ងៃទី១២ ខែមេសា ឆ្នាំ២០២១ នៅម៉ោង ១០:១៥ នាទីព្រឹក។ ឯកសារភ្ជាប់ ១០

- 13. នៅថ្ងៃទី១៦ ខែមេសា ឆ្នាំ២០២១ សហមេធាវីនាំមុខបានផ្ញើក្តីកង្វល់ និងសំណួររបស់ខ្លួនជូនអង្គជំនុំជម្រះតាមរយៈអ៊ីមែលមួយ ដែលបានស្នើសុំ ជាអាទិ៍ ឱ្យអង្គជំនុំជម្រះរួមបញ្ចូលបែបបទដែលបានស្នើឡើងសម្រាប់សវនាការនៅក្នុងដីកាកំណត់កាលបរិច្ឆេទរបស់ខ្លួន និងថា សវនាការនេះគួរពន្យារពេលពីរខែទៀត ពោលគឺរហូតដល់ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០២១ និងស្នើសុំដាក់សារណាបច្ចុប្បន្នតែមួយភាសាសិន ដោយសំណើបកប្រែនឹងដាក់ជូនតាមក្រោយ។ អ៊ីមែលនោះត្រូវបានភ្ជាប់ជាឧបសម្ព័ន្ធ ក ទៅនឹងឯកសារបច្ចុប្បន្ន។
- 14. ជាមួយគ្នានេះដែរ នៅថ្ងៃទី១៦ ខែមេសា ឆ្នាំ២០២១ មន្ត្រីច្បាប់ជាន់ខ្ពស់បានឆ្លើយតប ដោយណែនាំសហមេធាវីនាំមុខ ឱ្យដាក់ឯកសារនេះជាពីរភាសា។ លោកក៏បានបញ្ជាក់ផងដែរថា អង្គជំនុំជម្រះមិនទាន់អាចស្នើឡើងនូវបែបបទជាក់លាក់សម្រាប់សវនាការនេះនៅឡើយទេ ពីព្រោះអង្គជំនុំជម្រះកំពុងរង់ចាំការវាយតម្លៃខាងក្រៅ ដែលរៀបចំឡើងដោយការិយាល័យរដ្ឋបាល¹⁹។
- 15. ច្បាប់ចម្លងនៃឯកសារនេះត្រូវបានផ្សព្វផ្សាយដល់ភាគី និងអង្គជំនុំជម្រះនៅថ្ងៃទី១៩ ខែមេសា ឆ្នាំ២០២១ ជាភាសាអង់គ្លេសតែមួយប៉ុណ្ណោះ។

២. ច្បាប់ជាធរមាន

- 16. វិធាន ២១ នៃវិធានផ្ទៃក្នុង ចែងនៅក្នុងផ្នែកពាក់ព័ន្ធថា៖
 - ១. ច្បាប់ស្តីពីការបង្កើតអង្គជំនុំជម្រះវិសាមញ្ញក្នុងតុលាការកម្ពុជា វិធានផ្ទៃក្នុង សេចក្តីណែនាំអនុវត្ត និងបទបញ្ជារដ្ឋបាលទាំងអស់ជាធរមាន ត្រូវតែបកស្រាយក្នុងន័យការពារជានិច្ចដល់ប្រយោជន៍របស់ជនសង្ស័យ ជនត្រូវចោទ ជនជាប់ចោទ និងជនរងគ្រោះ ដើម្បីធានាអំពីសច្ចភាពផ្លូវច្បាប់ និងកិច្ចដំណើរការនីតិវិធីប្រកបដោយតម្លាភាព ដោយគិតដល់លក្ខណៈ

¹⁹ អ៊ីមែលពីមន្ត្រីច្បាប់ជាន់ខ្ពស់នៃអង្គជំនុំជម្រះតុលាការកំពូល ផ្ញើជូនភាគី ទាក់ទងនឹង “សវនាការបណ្តឹងសាទុក្ខ- កាលបរិច្ឆេទត្រូវបានកំណត់សាជាថ្មីសម្រាប់ថ្ងៃទី១៧-២១ ខែឧសភា ឆ្នាំ២០២១” ចុះថ្ងៃទី១៦ ខែមេសា ឆ្នាំ២០២១ នៅម៉ោង ៩:១០ នាទី ល្ងាច។ ឯកសារភ្ជាប់ ១១

ពិសេសរបស់អង្គជំនុំជម្រះវិសាមញ្ញក្នុងតុលាការកម្ពុជា ដូចមានចែងក្នុងច្បាប់ស្តីពីការ
បង្កើតអង្គជំនុំជម្រះវិសាមញ្ញក្នុងតុលាការកម្ពុជា និងកិច្ចព្រមព្រៀង។ ក្នុងបរិបទនេះ៖

ក- ដំណើរការនីតិវិធីនៅក្នុងអង្គជំនុំជម្រះវិសាមញ្ញ ត្រូវតែមានយុត្តិធម៌ និងត្រូវគោរព
គោលការណ៍ចំពោះមុខ ហើយត្រូវរក្សាបាននូវតុល្យភាពរវាងសិទ្ធិរបស់ភាគីទាំងឡាយ
...

[...]

គ- អង្គជំនុំជម្រះវិសាមញ្ញ ត្រូវធានាថា ជនរងគ្រោះត្រូវទទួលបានការជូនព័ត៌មាន ហើយ
សិទ្ធិរបស់ជនរងគ្រោះ ត្រូវបានការពារក្នុងអំឡុងពេលនៃដំណើរការនីតិវិធីរឿងក្តី...

[...]

៤. ការសម្រេចសេចក្តីលើការចោទប្រកាន់ចំពោះមុខអង្គជំនុំជម្រះវិសាមញ្ញ ត្រូវធ្វើការជំនុំ
ជម្រះក្នុងរយៈពេលមួយសមស្រប។

17. វិធាន ១២ ស្ទួន (ជ) នៃវិធានផ្ទៃក្នុងចែងថា អង្គភាពគាំទ្រជនរងគ្រោះត្រូវ “ជួយសម្រួល និងគាំពារដល់
ការចូលរួមនៅក្នុងនីតិវិធីតុលាការរបស់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី និងអ្នកដាក់ពាក្យបណ្តឹង”។

18. វិធាន ៧៩(៦) នៃវិធានផ្ទៃក្នុង ចែងថា៖ “ការពិភាក្សាដេញដោលរបស់អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងត្រូវ
ប្រព្រឹត្តិទៅជាសាធារណៈ” និងចែងពីការកម្រិតតែមួយប៉ុណ្ណោះស្តីពីការចូលរួមរបស់ភាគី៖

នៅពេលដែលគោលបំណងនៃដំណើរការនីតិវិធីជាសម្ងាត់ អាចត្រូវបានបង្កឱ្យមានផល
ប៉ះពាល់ដោយការចូលរួមរបស់ភាគី អង្គជំនុំជម្រះ បន្ទាប់ពីពិគ្រោះយោបល់ជាមួយភាគី
តាមសេចក្តីសម្រេចដោយមានសំអាងហេតុ អាចកម្រិតការចូលរួមរបស់ភាគីត្រឹមតែ
ភាគីណាដែលចាំបាច់ដល់ដំណើរការនីតិវិធី និងអ្នកតំណាងចាំបាច់របស់ពួកគេប៉ុណ្ណោះ។

19. អ្នកតាក់តែងវិធានផ្ទៃក្នុងបានដាក់បញ្ចូលការចូលរួមតាមតំណភ្ជាប់វីដេអូតែក្នុងវិធាន ២ ប៉ុណ្ណោះ ជាអាទិ៍
ក្នុងបរិបទនៃសក្ខីកម្មជាក់ស្តែង ប្រសិនបើបច្ចេកវិទ្យាបែបនេះ “ធ្វើឱ្យមានអន្តរាយធ្ងន់ធ្ងរ ឬមិនស្រប

ទៅនឹងសិទ្ធិការពារខ្លួន”²⁰ និងក្នុងបរិបទនៃការប្រជុំរៀបចំសវនាការដែល “អាចប្រព្រឹត្តទៅដោយមានការចូលរួមពីមេធាវី តាមរយៈទូរគមនាគមន៍ និងវីដេអូ”²¹។ វិធាន ៨១(៥) នៃវិធានផ្ទៃក្នុងកំណត់ពីការចូលរួមរបស់ជនជាប់ចោទតាមមធ្យោបាយសោតទស្សន៍ តែសម្រាប់មូលហេតុជាក់លាក់ និងក្នុងករណីដែល “ផលប្រយោជន៍នៃយុត្តិធម៌តម្រូវ” ប៉ុណ្ណោះ។

- 20. វិធាន ១០៤ ស្ទួន នៃវិធានផ្ទៃក្នុង ចែងថា៖ “រាល់វិធានដែលត្រូវអនុវត្តនៅអង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង ត្រូវយកមកអនុវត្តចំពោះអង្គជំនុំជម្រះតុលាការកំពូល ក្នុងករណីសមស្រប ប្រសិនបើគ្មានបទប្បញ្ញត្តិដោយឡែកណាមួយនោះទេ”។
- 21. វិធាន ១០៨ (៣) នៃវិធានផ្ទៃក្នុងចែងថា៖ “កាលបរិច្ឆេទនៃសវនាការជំនុំជម្រះលើបណ្តឹងសាទុក្ខ ត្រូវកំណត់ដោយប្រធានអង្គជំនុំជម្រះតុលាការកំពូល ក្រោយពីបានពិនិត្យថា សំណុំរឿងមានលក្ខណៈគ្រប់គ្រាន់ហើយ។ ក្រឡាបញ្ជីនៃអង្គជំនុំជម្រះតុលាការកំពូល ត្រូវជូនដំណឹងដល់គ្រប់ភាគីអំពីកាលបរិច្ឆេទនៃសវនាការ...។

៣. សារណា

22. ផ្អែកតាមសារណាទាំងនេះ សហមេធាវីនាំមុខស្នើឱ្យពន្យារពេលលើសវនាការបណ្តឹងសាទុក្ខដែលគ្រោងធ្វើឡើងនៅថ្ងៃទី១៧-២១ ខែឧសភា ឆ្នាំ២០២១ រយៈពេលយ៉ាងតិច ២ ខែ ពោលគឺរហូតដល់ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០២១ ដើម្បីជាផលប្រយោជន៍នៃយុត្តិធម៌។ ចំណាត់ការនេះនឹងជំរុញឱ្យមាន (១) វត្តមានរបស់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីនៅពេលធ្វើសវនាការបណ្តឹងសាទុក្ខ (២) វត្តមានដោយផ្ទាល់របស់អ្នកចូលរួមស្តាប់សវនាការប្រកបដោយសុវត្ថិភាព និងការទទួលខុសត្រូវក្នុងបន្ទប់សវនាការ និង (៣) ការរៀបចំពេញលេញនូវរាល់លក្ខខណ្ឌតម្រូវទាំងអស់ សម្រាប់ការចូលរួមក្នុងសវនាការតាមប្រព័ន្ធអ៊ីនធឺណែត ក្នុងករណីដែលនៅតែចាំបាច់ត្រូវធ្វើសវនាការក្នុងទម្រង់ “កូនកាត់” ឬតាមប្រព័ន្ធអ៊ីនធឺណែតទាំង

²⁰ វិធាន ២៦(១) នៃវិធានផ្ទៃក្នុង។
²¹ វិធាន ៧៩(៨) នៃវិធានផ្ទៃក្នុង។

ស្រុង។ ក្រៅពីនេះ សហមេធាវីនាំមុខបានដាក់សំណើពាក់ព័ន្ធនឹងការត្រៀមខ្លួន និងការធ្វើសវនាការផងដែរ។

៣.១ កម្មវត្ថុនិងគុណតម្លៃនៃសវនាការបណ្តឹងសាទុក្ខ

23. សហមេធាវីនាំមុខលើកឡើងថា មានសនិទានភាពសំខាន់ៗ ៣ សម្រាប់ការរៀបចំសវនាការបណ្តឹងសាទុក្ខក្នុងកិច្ចដំណើរការនីតិវិធីប្រភេទនេះ ដូចជា (១) សវនាការនោះផ្តល់ឱកាសឱ្យមានការបញ្ជាក់ពីបញ្ហាដែលរងការជំទាស់ (២) សវនាការនោះបង្កើនតម្លាភាព ធម្មនុបភាព និងផលប៉ះពាល់នៃការងាររបស់តុលាការ និង (៣) សវនាការនោះជំរុញឱ្យមានការចូលរួមរបស់ភាគីពាក់ព័ន្ធក្នុងកិច្ចដំណើរការនីតិវិធី។

(១) ការបញ្ជាក់បំភ្លឺពីបញ្ហាដែលរងការជំទាស់

24. ទង្វើករណីលើបណ្តឹងសាទុក្ខ គឺជាកម្មវត្ថុនៃសារណាជាលាយលក្ខណ៍អក្សរជាច្រើនក្នុងរយៈពេលជិត ១ ឆ្នាំ។ ដូច្នោះ អង្គជំនុំជម្រះមានឯកសារយ៉ាងច្រើនដែលបានដាក់នៅចំពោះមុខ។ ទោះជាយ៉ាងណា សវនាការផ្ទាល់មាត់ផ្តល់ឱកាសឱ្យភាគីទាំងឡាយចូលរួមកាន់តែផ្ទាល់ និងភ្លាមៗជាមួយភាគីផ្សេងទៀត និងជាមួយអង្គជំនុំជម្រះ²²។ ផ្នែកដែលបង្កការភ័ន្តច្រឡំត្រូវបានបញ្ជាក់បំភ្លឺ ហើយការជជែកដេញដោលលើបញ្ហាជាក់លាក់អាចធ្វើឡើង ដើម្បីបញ្ជាក់ច្បាស់ពីគោលជំហររបស់ភាគីទាំងឡាយ ហើយរាល់ការចោទសួរផ្សេងទៀតដោយចៅក្រម អាចត្រូវបានលើកឡើងដោយភាគីទាំងអស់ដែលមានវត្តមាន។

²² ឯកសារ F30/4 ដឹកាំណាត់កាលវិភាគស្ថាពរសម្រាប់សវនាការបណ្តឹងសាទុក្ខ និងការជូនដំណឹងភាគីអំពីបញ្ហាដែលត្រូវលើកឡើង ចុះថ្ងៃទី៥ ខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ២០១៥ ទំព័រ ៣ (“គោលបំណងនៃសវនាការបណ្តឹងសាទុក្ខនេះគឺ.....ជាចម្បង គឺដើម្បីផ្តល់ឱកាសឱ្យភាគីក្នុងការឆ្លើយតបទៅនឹងសារណាតបរបស់ភាគីដទៃទៀត និងឆ្លើយនូវសំណួររបស់អង្គជំនុំជម្រះតុលាការកំពូល”)។ ឯកសារC11/54 សាលដីកាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាសម្រេចឃុំខ្លួនបណ្តោះអាសន្នជនត្រូវចោទ នួន ជា ចុះថ្ងៃទី២០ ខែមីនា ឆ្នាំ២០០៨ កថាខណ្ឌ ១៧ (“សវនាការតទល់គ្នាផ្តល់ឱ្យជនត្រូវចោទនូវឱកាសឆ្លើយតបទៅនឹងសំណើ និងអំណះអំណាងដែលលើកឡើងដោយសហព្រះរាជអាជ្ញា”)។

25. តាមពិត ការសន្មតថា សវនាការផ្ទាល់មាត់រួមចំណែកផ្តល់គុណតម្លៃតាមវិធីនេះ គឺផ្អែកលើការយល់ថា សវនាការនោះនឹងអាចផ្តល់នូវការប្រាស្រ័យទាក់ទងគ្នាយ៉ាងល្អ និងច្បាស់លាស់។

(២) ភាពអាចយល់ដឹងបានយ៉ាងទូលំទូលាយបំផុតជាសាធារណៈ ៖ តម្លាភាព ធម្មនុរូបភាព និងផលប៉ះពាល់

26. ការរៀបចំសវនាការផ្ទាល់មាត់ ដែលខុសពីការប្រើប្រាស់ឯកសារជាលាយលក្ខណ៍អក្សរទាំងស្រុងក៏ជាមធ្យោបាយមួយ ដែលអាចឱ្យសាធារណជនយល់ដឹងបានយ៉ាងទូលំទូលាយបំផុតពីសវនាការនេះផងដែរ។ ដូច្នោះ សវនាការផ្ទាល់មាត់ជួយពង្រឹងគោលបំណងនៃកិច្ចដំណើរការនីតិវិធីសាធារណៈ ពោលគឺការពង្រឹងតម្លាភាព និងគណនេយ្យភាពនៃដំណើរការនេះ²³។ ក្រៅពីនេះ សវនាការផ្ទាល់មាត់ពង្រឹងគោលដៅនៃការផ្សព្វផ្សាយព័ត៌មានសាធារណៈតាមរយៈការធានាថា សហគមន៍ដែលមានចំណាប់អារម្មណ៍បានដឹងពីការងាររបស់តុលាការនេះ។ សហមេធាវីនាំមុខយល់ថា សវនាការសាធារណៈដែលដំណើរការយ៉ាងរលូន រួមចំណែកដល់ធម្មនុរូបភាពរបស់តុលាការ តាម

²³ ឯកសារ A190/L/8 សេចក្តីសម្រេចលើពាក្យសុំឱ្យមានសវនាការជាសាធារណៈរបស់លោក ខៀវ សំផន ចុះថ្ងៃទី៤ ខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ២០០៨ កថាខណ្ឌ ៨ (“...មូលដ្ឋានចម្បងមួយក្នុងចំណោមមូលដ្ឋាននានាក្នុងការបើកសវនាការជាសាធារណៈគឺដើម្បីឱ្យសាធារណជនមានលទ្ធភាពពិនិត្យលើភាពយុត្តិធម៌នៃកិច្ចដំណើរការនីតិវិធី”)។ តុលាការ ICTY រឿងក្តីវដ្តអាជ្ញា គទល់នឹង Delalić និងអ្នកផ្សេងទៀត សេចក្តីសម្រេចលើសារណារបស់ព្រះរាជអាជ្ញាស្តីពីវិធានការការពារសម្រាប់សាក្សីជាព្រះរាជអាជ្ញាដែលមានរហស្សនាម “ខ” រហូតដល់ “ខ” ចុះថ្ងៃទី២៨ ខែមេសា ឆ្នាំ១៩៩៧ កថាខណ្ឌ ៣៤ (ដែលដកស្រង់ពីតុលាការសិទ្ធិមនុស្សអឺរ៉ុបក្នុង រឿងក្តី Pretty & Ors គទល់នឹង អ៊ីតាលី (“ការផ្សព្វផ្សាយជាសាធារណៈត្រូវបានចាត់ទុកជាការធានាភាពយុត្តិធម៌នៃការជំនុំជម្រះ។ ការផ្សព្វផ្សាយជាសាធារណៈផ្តល់ការការពារមិនឱ្យមានការធ្វើសេចក្តីសម្រេចតាមអំពើចិត្ត និងកសាងទំនុកចិត្តតាមរយៈការអនុញ្ញាតឱ្យសាធារណជនមើលឃើញដំណើរការស្វែងរកយុត្តិធម៌”)។ តុលាការសិទ្ធិមនុស្សអឺរ៉ុប រឿងក្តី Werner គទល់នឹង អូទ្រីស សាលក្រម ចុះថ្ងៃទី២៤ ខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ១៩៩៧ កថាខណ្ឌ ៤៥ (“តុលាការបានបញ្ជាក់ជាថ្មីថា ការរៀបចំសវនាការតុលាការជាសាធារណៈគឺជាគោលការណ៍ជាសារវន្តដែលមានចែងក្នុងកថាខណ្ឌ ១ នៃមាត្រា ៦។ សវនាការសាធារណៈការពារភារកិច្ចវិវាទមិនឱ្យប្រឈមនឹងដំណើរការស្វែងរកយុត្តិធម៌ជាសម្ងាត់ដោយគ្មានការពិនិត្យពិចារណាដោយសាធារណជន។ សវនាការសាធារណៈក៏ជាមធ្យោបាយមួយដែលរក្សាទំនុកចិត្តលើតុលាការផងដែរ។ តាមរយៈការធ្វើឱ្យដំណើរការស្វែងរកយុត្តិធម៌មានតម្លាភាពការផ្សព្វផ្សាយជាសាធារណៈរួមចំណែកដល់ការសម្រេចបានគោលដៅនៃមាត្រា ៦ § ១ ពោលគឺការជំនុំជម្រះក្តីដោយយុត្តិធម៌ ជាការធានាដែលជាគោលការណ៍ជាសារវន្តនៃសង្គមប្រជាធិបតេយ្យ ក្នុងអត្ថន័យនៃអនុសញ្ញានេះ”)។ ឯកសារភ្ជាប់ ១២

សំណើរបស់សហមេធាវីនាំមុខតំណាងដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី សុំឱ្យពន្យារពេលសវនាការបណ្តឹងសាទុក្ខដែលគ្រោងធ្វើឡើងនៅថ្ងៃទី ១៧-២១ ខែឧសភា ឆ្នាំ២០២១

រយៈការបញ្ជាក់ឡើងវិញចំពោះសហគមន៍ទាំងឡាយនូវភាពមានវិជ្ជាជីវៈ និងភាពយុត្តិធម៌នៃកិច្ចដំណើរការនីតិវិធី។

- 27. ទោះជាយ៉ាងណាក្តី គុណតម្លៃនេះផ្អែកលើការសន្មតមួយចំនួន។ សវនាការនោះត្រូវតែអាចឱ្យសហគមន៍ទាំងឡាយយល់ដឹងបានយ៉ាងទូលំទូលាយបំផុត។ សវនាការនោះមិនត្រឹមតែត្រូវអាចឱ្យសហគមន៍ទាំងនោះចូលរួមបានប៉ុណ្ណោះទេ ប៉ុន្តែថែមទាំងត្រូវមានទម្រង់ដែលជំរុញឱ្យសហគមន៍ទាំងនោះមានឆន្ទៈចង់ទស្សនាផងដែរ។ សវនាការនោះត្រូវដំណើរការយ៉ាងរលូននិងមិនបង្កអន្តរាយធ្ងន់ធ្ងរ។ ពុំនោះទេ វាអាចបង្កផលប៉ះពាល់អវិជ្ជមាន ជាជាងពង្រឹងធម្មនុរូបភាព។

(៣) ការជំរុញការចូលរួមដោយភាគីពាក់ព័ន្ធផ្ទាល់

- 28. កិច្ចដំណើរការនីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌអន្តរជាតិ ជាពិសេសនៅដំណាក់កាលបណ្តឹងសាទុក្ខ ច្រើនតែពាក់ព័ន្ធនឹងទង្វើករណីអរូបិយជាច្រើនស្តីពីគោលការណ៍ច្បាប់។ ការសំខាន់គឺកិច្ចដំណើរការនីតិវិធីទាំងនោះត្រូវតែឆ្លុះបញ្ចាំងពីទិដ្ឋភាពមនុស្សក្នុងប្រធានបទដែលលើកឡើង។ កិច្ចដំណើរការនីតិវិធីអន្តរជាតិពាក់ព័ន្ធនឹងមនុស្សជាតិ ជាពិសេសជនដែលត្រូវបានចោទប្រកាន់ពីឧក្រិដ្ឋកម្ម ក៏ដូចជាជនដែលរងផលប៉ះពាល់ដោយសារជនដែលត្រូវបានចោទប្រកាន់ទាំងនោះ។ សវនាការផ្តល់ឱកាសឱ្យជនទាំងនេះចូលរួមជាមួយតុលាការ ជាមួយភាគីផ្សេងទៀត និងជាមួយសាធារណជនតាមបែបរូបិយ។ ជនដែលត្រូវបានចោទប្រកាន់អាចបង្ហាញសក្ខីកម្មរបស់ខ្លួន ចំណែកដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីអាចមើលឃើញជនដែលត្រូវបានចោទប្រកាន់នៅចំពោះមុខតុលាការ និងស្តាប់សក្ខីកម្មរបស់ជននោះ។ ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីអាចមើលឃើញកិច្ចដំណើរការនីតិវិធី និងបង្ហាញខ្លួនឱ្យជនជាប់ចោទ និងសាធារណជនដែលត្រូវមានវត្តមាន បានឃើញ។

- 29. វត្តមានរបស់ភាគីទាំងឡាយក្នុងកិច្ចដំណើរការនីតិវិធីតុលាការ មិនមែនជាបញ្ហាតូចតាចឬមិនចាំបាច់នោះទេ។ តុលាការ (រួមទាំងតុលាការនេះ) បានសម្រេចថា ជនដែលត្រូវបានចោទប្រកាន់ (ឬផ្តន្ទាទោស) អាចអវត្តមានក្នុងសវនាការសាធារណៈបានតែក្នុងលក្ខខណ្ឌដែលមានការសំអាងសមហេតុផលប៉ុណ្ណោះ។ វត្តមាននិងការមើលឃើញជនជាប់ចោទ មិនមែនត្រឹមតែជាសិទ្ធិសម្រាប់ជន

សំណើរបស់សហមេធាវីនាំមុខតំណាងដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី សុំឱ្យពន្យារពេលសវនាការបណ្តឹងសាទុក្ខ ដែលក្រោងធ្វើឡើងនៅថ្ងៃទី១៧-២១ ខែឧសភា ឆ្នាំ២០២១

ជាប់ចោទប៉ុណ្ណោះទេ ប៉ុន្តែវាក៏ជាកាតព្វកិច្ច²⁴ ដែលផ្តល់ប្រយោជន៍ដល់សាធារណជន និងជនរងគ្រោះ រួមទាំងដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីផងដែរ។

30. ក្នុងកិច្ចដំណើរការនីតិវិធីដែលមានជនរងគ្រោះជាភាគី វត្តមានរបស់ជនរងគ្រោះក្នុងសវនាការក៏អាចបម្រើឱ្យគោលបំណងសំខាន់ៗផងដែរ។ វត្តមានទាំងនេះផ្តល់នូវការទទួលស្គាល់ និងការកត់សម្គាល់ដល់ជនរងគ្រោះដែលមានវត្តមាន ជាពិសេសវាបានរំលឹកដល់អ្នកតាមដានសវនាការថាជនរងគ្រោះគឺជាភាគីនៃកិច្ចដំណើរការនីតិវិធី ហើយតុលាការមានកាតព្វកិច្ចពិចារណាពីផលប្រយោជន៍របស់ជនរងគ្រោះទាំងនោះ²⁵។ ការអនុវត្តរបស់ អ.វ.ត.ក បង្ហាញពីសារៈសំខាន់នៃវត្តមានរបស់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី។ ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីប្រហែល ១០ នាក់បានចូលរួមក្នុងសវនាការតុលាការនីមួយៗ។ សរុប មានដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីប្រហែល ១.៦៣៥ នាក់បានចូលរួមក្នុងសវនាការនេះ²⁶។ ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីសរុបចំនួន ៦៥ នាក់បានអង្គុយក្នុងបន្ទប់សវនាការក្នុងរយៈពេលយ៉ាងតិច ១ថ្ងៃ ក្នុងអំឡុងកិច្ចដំណើរការនីតិវិធីបណ្តឹងសាទុក្ខលើសំណុំរឿង ០០២/០១ ហើយឈ្មោះរបស់ពួកគេត្រូវបានអានលឺៗក្នុងតុលាការនៅពេលប្រកាសសមាសភាគដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី²⁷។ តាមពិត ទោះបីជាខ្លឹមសារមិនបានបង្កើតនូវសិទ្ធិឱ្យបានច្បាស់លាស់

²⁴ វិធាន ៨១ នៃវិធានផ្ទៃក្នុង។ សូមមើលផងដែរ ឯកសារ F1/4.1 ប្រតិចារិក (សវនាការបណ្តឹងសាទុក្ខ) ថ្ងៃទី១៧ ខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ ២០១៥ ទំព័រ ១៧ បន្ទាត់ ២៥-ទំព័រ ២១ បន្ទាត់ ៩ បន្ទាប់ពីម៉ោង 09.53.07 (និងជាពិសេសមុនម៉ោង 10.04.30 និងបន្ទាប់ពីម៉ោង 10.05.47)។

²⁵ វិធាន ២១(១) នៃវិធានផ្ទៃក្នុង។

²⁶ ចំនួននេះផ្តល់ជូនដោយអង្គភាពគាំពារជនរងគ្រោះក្នុងពេលរៀបចំសេចក្តីសន្និដ្ឋានបញ្ចប់ការពិភាក្សាដេញដោល។ ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីមួយចំនួនប្រហែលជាបានចូលរួមក្នុងកិច្ចដំណើរការនីតិវិធីលើសពីម្តង។ សហមេធាវីនាំមុខកត់សម្គាល់បន្ថែមទៀតថាដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីប្រហែល ៤០០ នាក់មិនអាចចូលរួមក្នុងកិច្ចដំណើរការនីតិវិធី ឬវេទិកានានា ដោយសារតែអាយុ ឬសុខភាពរបស់ពួកគេនៅពេលនោះ ហើយបច្ចុប្បន្ន ចំនួនដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីដែលបានចូលរួម គឺខ្ពស់ជាងនេះឆ្ងាយណាស់។

²⁷ ឯកសារ F1/1.1 ប្រតិចារិក (សវនាការបណ្តឹងសាទុក្ខ) ថ្ងៃទី២ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០១៥ ទំព័រ ៣ បន្ទាត់ ៥-១០ (“បាទ សូមអភ័យទោស។ បាទសូមជម្រាបប្រសាសន៍ឯកឧត្តមប្រធាន អង្គជំនុំជម្រះតុលាការកំពូល សម្រាប់សវនាការនៅថ្ងៃនេះ ក្រឡាបញ្ជីកត់សម្គាល់ឃើញថា គ្រប់ភាគីទាំងអស់នៃរឿងក្តីនេះមានវត្តមាន បាទ ទាំងលោក នួន ជា ទាំងលោក ខៀវ សំផន និងខាងគ្រប់ភាគីទាំងអស់ ហើយក្នុងនោះដែរក៏មានដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីសម្រាប់ថ្ងៃនេះចូលរួម មាន ១០ រូបគឺ ទី១ ៖ អ្នកស្រី យីម សុវណ្ណ, អ្នកស្រី មុម សំអឿន, លោក មាស សារ៉ាន់, អ្នកស្រី ឱ វី, អ្នកស្រី ទីង សុខា, លោក អូន ផល្លី, អ្នកស្រី សាំង វ៉ាត់, អ្នកស្រី ចាន់ សុជាតិ, លោក យិន រំដួល និងលោកស្រី ប៉ូ ឌីណា បាទ សូមអរគុណ”)។ ក្រឡាបញ្ជីបានបន្តប្រកាសឈ្មោះរបស់ដើម បណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីក្នុងបន្ទប់សវនាការដោយមានវត្តមានរបស់ភាគីផ្សេងទៀតក្នុងអំឡុងកិច្ចដំណើរការនីតិវិធីលើបណ្តឹងសាទុក្ខនេះ។ សូម

សម្រាប់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីក្នុងការចូលរួមដោយ ក៏ខ្លឹមសារទាំងនោះបង្ហាញថា ជាធម្មតា អង្គការគាំពារជនរងគ្រោះមានកាតព្វកិច្ចជួយសម្រួល និងគាំពារដល់ការចូលរួមនៅក្នុងនីតិវិធី តុលាការរបស់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី²⁸។

៣.២ អត្ថប្រយោជន៍នៃគំរូសវនាការដោយផ្ទាល់ សវនាការតាមប្រព័ន្ធអ៊ីនធឺណិត និង សវនាការកូនកាត់

- 31. សហមេធាវីនាំមុខលើកឡើងថា គោលបំណងសំខាន់ៗទាំង ៣ នៃសវនាការគឺអាចសម្រេចបាន យ៉ាងល្អបំផុត ប្រសិនបើសវនាការនោះមានវត្តមានចូលរួមដោយផ្ទាល់។
- 32. វត្តមានក្នុងបន្ទប់សវនាការនាំឱ្យមានការតស៊ូមតិកាន់តែប្រសើរ ព្រោះមេធាវីអាចបកស្រាយការ ឆ្លើយតបពីចៅក្រម និងអន្តរកម្មទូទៅដោយឯកឯងរវាងចៅក្រម និងមេធាវី។ ក្រៅពីនេះ វត្តមាន ដោយផ្ទាល់ ក៏ផ្តល់លទ្ធភាពឱ្យសមាជិកក្រុមពិភាក្សាគ្នាជាលក្ខណៈឯកជនក្នុងករណីចាំបាច់ផងដែរ។
- 33. សវនាការដោយផ្ទាល់ផ្តល់ភាពងាយស្រួលដល់សាធារណជន ក្នុងការមើលឃើញដំណើរការផ្ទាល់ ព្រោះសវនាការនោះមានលក្ខណៈរស់រវើក និងងាយស្រួលតាមដានជាង។ ចៅក្រម និងភាគី

មើល ឯកសារ F1/2.1 ប្រតិចារិក (សវនាការបណ្តឹងសាទុក្ខ) ថ្ងៃទី៣ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០១៥ ទំព័រ ១ បន្ទាត់ ១០-១៥ មុនម៉ោង ០៨.៥៩.០៦។ ឯកសារ F1/3.1 ប្រតិចារិក (សវនាការបណ្តឹងសាទុក្ខ) ថ្ងៃទី១២ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០១៥ ទំព័រ ១ បន្ទាត់ ១២-១៨ មុនម៉ោង ០៩.១៦.២០។ ឯកសារ F1/5.1 ប្រតិចារិក (សវនាការបណ្តឹងសាទុក្ខ) ថ្ងៃទី១៦ ខែកុម្ភៈ ឆ្នាំ២០១៦ ទំព័រ ៣ បន្ទាត់ ៧-១៧ មុនម៉ោង ០៩.១៤.១០។ ឯកសារ F1/6.1 ប្រតិចារិក (សវនាការបណ្តឹងសាទុក្ខ) ថ្ងៃទី១៧ ខែកុម្ភៈ ឆ្នាំ២០១៦ ទំព័រ ១ បន្ទាត់ ១៧-២១ បន្ទាប់ ពីម៉ោង ០៩.០៣.០៦។ ឯកសារ F1/7.1 ប្រតិចារិក (សវនាការបណ្តឹងសាទុក្ខ) ថ្ងៃទី១៨ ខែកុម្ភៈ ឆ្នាំ២០១៦ ទំព័រ ១ បន្ទាត់ ១៦-១៩ បន្ទាប់ពីម៉ោង ០៩.០៥.១២។ ឯកសារ F1/8.1 ប្រតិចារិក (សាលក្រមបណ្តឹងសាទុក្ខ) ថ្ងៃទី២៣ ខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ២០១៦ ទំព័រ ៣ បន្ទាត់ ១១-១៩ មុនម៉ោង ០៩.១០.៥២ (“ក្រឡាបញ្ជី ៖ អង្គ-- សូមជម្រាបប្រសាសន៍ម្តងទៀតឯកឧត្តមប្រធានគឺ ក្នុងថ្ងៃសវនាការប្រកាស សាលដីកាក្នុងសំណុំរឿង ០០២ នេះ ភាគីមានវត្តមានគ្រប់ចំនួនហើយ គឺមានជនជាប់ចោទទាំងពីររូបក៏មានវត្តមាន ខាងតំណាង អយ្យការក៏មានវត្តមាន ខាងតំណាងមេធាវីនាំមុខដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីក៏មានវត្តមានទាំងអស់។ ហើយក្នុងនោះ នៅថ្ងៃនេះគឺ មានដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីជាង ១០០ រូប បានចូលរួមក្នុងសវនាការពេលនេះដែរ។ ហើយប៉ុន្តែដោយសារបញ្ហាកន្លែងនៅក្នុង បន្ទប់សវនាការមានកម្រិត អ៊ីចឹងហើយបាននៅក្នុងនេះ គឺមានដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីចំនួន ១០ រូប ដែលត្រូវបាន -- មានវត្តមាន ចូលរួមក្នុងសាលសវនាការនេះដោយផ្ទាល់ មានអ្នកស្រី ស៊ុត នី, លោក ស៊ូ សុភារី, លោក ចៅ នី, អ្នកស្រី គីម ហួន, អ្នកស្រី សុ ផាន់ សុវ៉ាន់នី, អ្នកស្រី យីម សុវណ្ណ, លោកស្រី នាង សុខន, អ្នកស្រី តឹង សុខា, អ្នកស្រី សេង ស៊ីវត្តា និងលោក យិន រំដួល”)។

²⁸ វិធាន ១២ ស្ទួន (ជ) នៃវិធានផ្ទៃក្នុង។

ទាំងឡាយសុទ្ធតែអាចកត់សម្គាល់ឃើញ ពីផ្នែកដែលពួកគេមានវត្តមានក្នុងបន្ទប់សវនាការ។ អ្នក
ទស្សនាមានឱកាសកាន់តែច្រើនក្នុងការទស្សនា ជាជាងមើលតាម Videocall និងអាចសន្មត
និមិត្តរូបនៃបន្ទប់សវនាការក្នុងដំណើរការនេះ។

- 34. សំខាន់បំផុត សវនាការដោយផ្ទាល់មិនត្រឹមតែអនុញ្ញាតឱ្យមានវត្តមានប៉ុណ្ណោះទេ ប៉ុន្តែថែមទាំង
អាចមើលឃើញ លោក ខៀវ សំផន និងដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីទៀតផង។
- 35. ផ្អែកតាមករណីចាំបាច់ ខណៈដែលសវនាការតាមប្រព័ន្ធអ៊ីនធឺណិតមានលក្ខណៈទូទៅក្នុងយុគ្រាធិការ
មួយចំនួន ជាពិសេសក្នុងអំឡុងវិបត្តិជំងឺកូវីដ-១៩ សវនាការនេះក៏មានគុណវិបត្តិផងដែរ។ ការប្រើ
ប្រាស់បច្ចេកវិទ្យាប្រព័ន្ធសោតទស្សន៍ (Videoconferencing) មិនអាចជំនួសឱ្យបទពិសោធន៍នៃ
អន្តរកម្ម និងទំនាក់ទំនងដោយផ្ទាល់បានទាំងស្រុងឡើយ ដោយសារតែការអាក់រអួលផ្នែក
បច្ចេកទេស ភាពយឺតយ៉ាវ ម៉ាស៊ីនថតចាប់មិនបានគ្រប់ជ្រុង មិនសូវមានទំនាក់ទំនងតាមក្រសែភ្នែក
និងលទ្ធភាពតិចតួចក្នុងការទទួលបានតម្រូវមិនមែនពាក្យពេចន៍²⁹។ សវនាការរបៀបនេះមិនសូវ
អាចសម្រេចបានគោលដៅដែលពាក់ព័ន្ធនឹងការផ្សព្វផ្សាយព័ត៌មានជាសាធារណៈ និងការពង្រឹង
ធម្មនុរូបភាពរបស់តុលាការនោះទេ ព្រោះសវនាការតាមប្រព័ន្ធអ៊ីនធឺណិតមិនងាយនឹងបង្ហាញ
សមត្ថកិច្ចរបស់ចៅក្រម និងបំផុសចំណាប់អារម្មណ៍របស់សាធារណជន³⁰។
- 36. ដូច្នោះ សហមេធាវីនាំមុខ យល់ថា គួររៀបចំសវនាការដែលពាក់ព័ន្ធនឹងវត្តមានចូលរួមដោយផ្ទាល់។
ទោះជាយ៉ាងនេះក្តី សហមេធាវីនាំមុខកត់សម្គាល់ពីបញ្ហាប្រឈមយ៉ាងច្រើនដែលកំពុងបង្កផលប៉ះ
ពាល់លើសវនាការនេះ និងទទួលស្គាល់ថា ប្រហែលជាចាំបាច់ត្រូវរៀបចំសវនាការតាមប្រព័ន្ធ
អ៊ីនធឺណិតទាំងស្រុង ឬដោយផ្នែក។ ប្រសិនបើត្រូវរៀបចំសវនាការក្នុងទម្រង់ដូច្នោះមែន ចាំបាច់

²⁹ Anne Bowen Poulin យុត្តិធម៌ព្រហ្មទណ្ឌ និងបច្ចេកវិទ្យាសន្និសីទតាមវីដេអូ៖ វត្តមានចុងចោទតាមប្រព័ន្ធអ៊ីនធឺណិត 78.
Tul. L. Rev. 1089 (2003-2004) ទំព័រ 990៦-99១១។ Joe Tomlinson, Jo Hynes, Emma Marshall and Jack Maxwell
ការពិនិត្យឡើងវិញលើផ្នែកតុលាការក្នុងតុលាការរដ្ឋបាលក្នុងអំឡុងវិបត្តិជំងឺកូវីដ-១៩ ថ្ងៃទី១៥ ខែមេសា ឆ្នាំ២០២០ ទំព័រ ១១-
១២។ សូមមើលផងដែរ ការជំនុំជម្រះក្តីដោយយុត្តិធម៌ ការធានាការពារសិទ្ធិទទួលបានការជំនុំជម្រះក្តីដោយយុត្តិធម៌ក្នុងអំឡុង
វិបត្តិជំងឺកូវីដ-១៩ ៖ កិច្ចដំណើរការនីតិវិធីយុត្តិធម៌ព្រហ្មទណ្ឌតាមប្រព័ន្ធអ៊ីនធឺណិត ទំព័រ ៤, ៦។ ឯកសារភ្ជាប់ ១៣, ១៤, ១៥

³⁰ សូមមើល ឧទាហរណ៍ Emma Rowden and Anne Wallace ការវិនិច្ឆ័យតាមប្រព័ន្ធអ៊ីនធឺណិត៖ ផលប៉ះពាល់នៃតំណភ្ជាប់
វីដេអូលើកេរ្តិ៍ឈ្មោះ និងតួនាទីរបស់ចៅក្រម ទិន្នន័យវត្តមានជាតិស្តីពីបទប្បញ្ញត្តិ (២០១៨) ទំព័រ ៥១៤-៥២០។ ឯកសារភ្ជាប់
១៦។

ត្រូវចាត់វិធានការទាំងអស់ ដើម្បីធានាឱ្យការចូលរួមតាមប្រព័ន្ធអ៊ីនធឺណែតដំណើរការយ៉ាងរលូន និងសម្រេចបានគោលបំណងនៃសវនាការដែលបានលើកឡើងខាងលើឱ្យបានជាអតិបរមា។

៣.៣ តម្រូវការចាំបាច់ក្នុងការពន្យារពេល

37. កាលៈទេសៈបច្ចុប្បន្នគឺមានន័យថា កិច្ចដំណើរការនីតិវិធី ដោយមានសវនាការ ដូចដែលបានគ្រោងទុក សម្រាប់ពាក់កណ្តាលខែឧសភា ប្រហែលជាមិនអាចធានាបាននូវគោលដៅទាំងបី នៃសវនាការបណ្តឹងសាទុក្ខ ដូចបានបង្ហាញពីខាងលើឡើយ។ នៅក្នុងពេលវេលាដែលបានគ្រោងបច្ចុប្បន្ន ធាតុផ្សំចូលរួមដោយផ្ទាល់ ប្រហែលជាមានកម្រិត មិនមានសុវត្ថិភាព ហើយប្រឈមហានិភ័យ នៃការយល់ឃើញពីសាធារណជនថាមានគ្រោះថ្នាក់។ ក្នុងពេលជាមួយគ្នានោះ ធាតុផ្សំចូលរួមពីចម្ងាយ គឺមិនទាន់បានត្រៀមល្អនៅឡើយ ដែលមានន័យថា ការចូលរួមពីចម្ងាយ ប្រហែលជាមានហានិភ័យ ទាំងគុណភាពនៃការប្រាស្រ័យទាក់ទងគ្នា និងកេរ្តិ៍ឈ្មោះរបស់តុលាការ។ សារណាខាងក្រោមនិងពន្យល់ថា ហេតុអ្វីទើបបានជាដូច្នោះ និងថាហេតុអ្វីទើបការពន្យារពេលសវនាការក្នុងរយៈពេលខ្លី នឹងបង្កើនយ៉ាងធំធេង នូវលទ្ធភាពនៃការសម្រេចបាននូវគោលដៅដែលបានបង្ហាញខាងលើ។

៣.៣.២ ស្ថានភាពបច្ចុប្បន្ន ក្នុងប្រទេសកម្ពុជា

38. នៅក្នុងខែដំបូងនៃការរីករាលដាលករណី ថ្ងៃទី២០ ខែកុម្ភៈ ឆ្នាំ២០២១ ករណីឆ្លងជម្ងឺកូវីត១៩ ហាក់ដូចជាកើនឡើងជាលំដាប់ ប៉ុន្តែមិនគំហុកឡើយ។ ប៉ុន្តែការនេះបានផ្លាស់ប្តូរ នៅដើមខែមេសា នៅពេលដែលមានការរាយការណ៍ អំពីករណីឆ្លងនៅក្នុងរោងចក្រកាត់ដេរ និងនៅតាមទីផ្សារលក់ដូរ។ នៅថ្ងៃទី៩ ខែមេសា មានករណីឆ្លងជម្ងឺកូវីត១៩ ចំនួន ៥៧៦ករណី ត្រូវបានរាយការណ៍នៅក្នុងប្រទេសកម្ពុជា ដែលនៅរាជធានីភ្នំពេញ មានចំនួន ៥៤៤ ករណី³¹។ ចាប់ពីថ្ងៃទី៩ ខែមេសា ដល់ថ្ងៃទី១៨ ខែមេសា មានការរាយការណ៍ពីករណីឆ្លងជម្ងឺកូវីត១៩ ថ្មី ចំនួន ៣៣៦១ ករណី ដែលនៅ

³¹ សារព័ត៌មាន Khmer Times, [Black Friday: Cambodia detects 576 new COVID-19 cases in one day](#), ថ្ងៃទី៩ ខែមេសា ឆ្នាំ២០២១ ឯកសារភ្ជាប់ 17

រាជធានីភ្នំពេញ មាន២៨២៨ ករណី³²។ ទោះបីជាតួលេខនេះហាក់ដូចជាទាប ធៀបទៅនឹងបទដ្ឋានអន្តរជាតិក្តី តែការរីករាលដាលបានផ្លាស់ប្តូរយ៉ាងឆាប់រហ័សដល់ស្ថានភាពនៅក្នុងទីក្រុងភ្នំពេញដែលនៅមុនថ្ងៃទី២០ ខែកុម្ភៈ ឆ្នាំ២០២១ គឺមានករណីសរុបត្រឹម ៤៨៤ ករណី ក្នុងអំឡុងពេលរាតត្បាតទាំងមូល។ វិធានការណ៍ជាធរមាននាពេលបច្ចុប្បន្ន រួមមានការបិទខ្ទប់រាជធានីភ្នំពេញទាំងមូល ដោយការបិទផ្លូវទប់ស្កាត់ការបម្លាស់ទី។ មុនពេលបិទខ្ទប់ គឺមានវិធានការណ៍ដទៃមួយចំនួន ត្រូវបានអនុវត្តរួចហើយ ដូចជា ការហាមឃាត់ការជួបជុំមនុស្ស លើសពីចំនួន២០នាក់ ការបិទសាលារៀន ការហាមឃាត់ការធ្វើដំណើរឆ្លងខេត្ត និងបម្រាមគោចរ³³។ ការបិទខ្ទប់តាមទីកន្លែង នៃអគារឬទីតាំងដែលរកឃើញករណីជម្ងឺកូវីត១៩ បានធ្វើឡើងរួចហើយ រួមទាំងការដាក់ឱ្យនៅដាច់ដោយឡែក ជាកាតព្វកិច្ច សម្រាប់ករណីវិជ្ជមាន។ មានការអនុវត្តយ៉ាងតឹងរ៉ឹង រួមទាំងការផ្តន្ទាទោស ដែលបានផ្សព្វផ្សាយជាសាធារណៈ ចំពោះអ្នករំលោភបំពាន³⁴។ នៅថ្ងៃទី១៩ ខែមេសា មានការប្រកាសអំពី “តំបន់ក្រហម” ដែលការចូលតំបន់ភូមិសាស្ត្រទាំងនេះត្រូវបានហាមឃាត់ហើយប្រជាពលរដ្ឋគ្រប់រូបមិនត្រូវចេញពីលំនៅដ្ឋាន លើកលែងតែមានមូលហេតុសុខភាព³⁵។

39. នៅថ្ងៃទី១០ ខែមេសា ឆ្នាំ២០២១ តំណាងអង្គការសុខភាពពិភពលោក ប្រចាំនៅប្រទេសកម្ពុជា បានបញ្ជាក់ថា៖

³² ចំនួននេះទាញយកចេញពី សេចក្តីប្រកាសព័ត៌មានប្រចាំថ្ងៃ របស់ក្រសួងសុខាភិបាល ដែលរាយការណ៍តាមបណ្តាញព័ត៌មាននានា។

³³ សូមមើលជាឧទាហរណ៍ Sopheang Cheang សារព័ត៌មាន Associated Press, [Cambodia orders strict 2-week lockdown of Phnom Penh](#), ថ្ងៃទី១៥ ខែមេសា ឆ្នាំ២០២១, Tith Kongnov សារព័ត៌មាន Khmer Times, [14-day curfew imposed across Phnom Penh: Strict action against curfew violators](#) ថ្ងៃទី១២ ខែមេសា ឆ្នាំ២០២១ Tith Kongnov, សារព័ត៌មាន Khmer Times, [PM orders temporary ban on all gatherings, especially weddings](#), ថ្ងៃទី១៦ ខែមីនា ឆ្នាំ២០២១, Taing Vida, សារព័ត៌មាន Khmer Times, [Siem Reap and Phnom Penh schools face temporary closure amid COVID-19 pandemic](#) ថ្ងៃទី១៤ ខែមីនា ឆ្នាំ២០២១, សារព័ត៌មាន Khmer Times, [Gov't imposes inter-provincial travel ban to stem the spread of COVID-19](#), ថ្ងៃទី៦ ខែមេសា ឆ្នាំ២០២១។ ឯកសារភ្ជាប់ ១៨, ១៩, ២០, ២១, ២២។

³⁴ Sen David សារព័ត៌មាន Khmer Times, [Courts prepared to try violators of measures to curb C-19](#) ថ្ងៃទី១៧ ខែមេសា ឆ្នាំ២០២១។ ឯកសារភ្ជាប់ ២៣។

³⁵ Khmer Times, [Phnom Penh Capital Hall declares “Red Zone” in three districts in Phnom Penh](#) ថ្ងៃទី២០ ខែមេសា ឆ្នាំ២០២១។ ឯកសារភ្ជាប់ ២៣ស្ទួន។

សំណើរបស់សហមេធាវីនាំមុខតំណាងដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី សុំឱ្យពន្យារពេលសវនាការបណ្តឹងសាទុក្ខ ដែលក្រោងធ្វើឡើងនៅថ្ងៃទី១៧-២១ ខែឧសភា ឆ្នាំ២០២១

យើងឈរនៅមាត់ជ្រោះនៃសោកនាដកម្មមួយក្នុងប្រទេស ដែលបង្កឡើងដោយសារ ការ រាតត្បាតនៃជំងឺកូវីត១៩ នាពេលបច្ចុប្បន្ននេះ។ ទោះជាយើងបានខិតខំប្រឹងប្រែង អស់ពី សមត្ថភាពយ៉ាងណាក៏ដោយ ក៏យើងនៅតែប្រឈមនឹងការលំបាក ក្នុងការគ្រប់គ្រងវីរុស នេះ។ ករណីវិជ្ជមានបន្តកើនឡើងរាល់ថ្ងៃ ហើយយើងកំពុងធ្វើការប្រយុទ្ធនឹងជម្លោះជាមួយមេរោគ។ បើយើងមិនបញ្ឈប់ការផ្ទុះរាតត្បាតឥឡូវនេះទេ ប្រព័ន្ធសុខាភិបាលក្នុងប្រទេសយើង ប្រឈមនឹងបន្ទុកយ៉ាងធ្ងន់ធ្ងរ ដែលអាចនឹងមានផលវិបាក ជាមហន្តរាយដ៏ធំ³⁶។

40. នៅក្នុងរយៈពេលដ៏ខ្លី ចាប់តាំងពីមានសារអេឡិចត្រូនិក របស់អង្គជំនុំជម្រះនៅថ្ងៃទី១២ ខែមេសា ឆ្នាំ២០២១ ពាក់ព័ន្ធនឹងសវនាការ “កូនកាត់” នោះ ស្ថានភាពនៅប្រទេសកម្ពុជា ពិសេសទីក្រុង ភ្នំពេញ មានការផ្លាស់ប្តូរយ៉ាងខ្លាំង។ វិធានការបិទខ្ទប់ធ្ងន់ធ្ងរ នៅក្នុងទីក្រុងភ្នំពេញ និងតំបន់ជុំវិញ ត្រូវបានដាក់ចេញនៅថ្ងៃទី១៥ ខែមេសា ឆ្នាំ២០២១ ដោយអនុញ្ញាតឱ្យប្រជាជន ចាកចេញពីផ្ទះ សម្បែង តែក្នុងករណីចាំបាច់បំផុត ដូចជាទៅព្យាបាលជំងឺ ឬចេញទៅទិញម្ហូបអាហារបីដងក្នុង មួយសប្តាហ៍³⁷។ មានការដកស្រង់ប្រសាសន៍របស់សម្តេច ហ៊ុន សែន នាយករដ្ឋមន្ត្រី ដែលថ្លែងថា “យើងប្រឈមមុខនឹងគ្រោះថ្នាក់ដែលមិនអាចជៀសផុត ហើយយើងនឹងស្លាប់ ប្រសិនបើយើង មិន រួបរួមគ្នា ហើយមានការទទួលខុសត្រូវរួមទេនោះ”³⁸។ សម្តេចបានអំពាវនាវឱ្យមានការអនុវត្តយ៉ាង តឹងរ៉ឹងនូវវិធានការ ហើយតុលាការពិសេស ត្រូវបានបង្កើតរួចហើយ ដើម្បីជំនុំជម្រះអ្នកដែល សង្ស័យថា បានរំលោភបំពានលើវិធានការនោះ³⁹។

³⁶ សេចក្តីប្រកាសព័ត៌មាន អង្គការសុខភាពពិភពលោក (WHO) ប្រចាំនៅប្រទេសកម្ពុជា [WHO warns of impending disaster, unless people act responsibly this Khmer New Year and beyond](#), ថ្ងៃទី១០ ខែមេសា ឆ្នាំ២០២១។ ឯកសារភ្ជាប់ ២៤។

³⁷ Sopheang Cheang សារព័ត៌មាន Associated Press, [Cambodia orders strict 2-week lockdown of Phnom Penh](#), ថ្ងៃ ទី១៥ ខែមេសា ឆ្នាំ២០២១។ ការធ្វើដំណើរក្នុងគោលបំណងផ្សេងទៀត ដែលមានការកម្រិតកំណត់ គឺអាចអនុញ្ញាតបាន បើមាន ឯកសារគ្រប់គ្រាន់ សារព័ត៌មាន Khmer Times, [English translation of Phnom Penh and Takhmao Lockdown order](#), ថ្ងៃទី១៥ ខែមេសា ឆ្នាំ២០២១។ ឯកសារភ្ជាប់ ១៨, ២៥។

³⁸ Sopheang Cheang សារព័ត៌មាន Associated Press, [Cambodia orders strict 2-week lockdown of Phnom Penh](#), ថ្ងៃ ទី១៥ ខែមេសា ឆ្នាំ២០២១។ ឯកសារភ្ជាប់ ១៨។

³⁹ សារព័ត៌មាន Khmer Times, [Violators of measures to curb and prevent the spread of COVID-19 must be prosecuted without mercy, says PM](#), ថ្ងៃទី១៦ ខែមេសា ឆ្នាំ២០២១។ ឯកសារភ្ជាប់ ២៦។

- 41. ប្រព័ន្ធសុខាភិបាលមានបន្ទុកយ៉ាងធ្ងន់ធ្ងរ⁴⁰។
- 42. នៅថ្ងៃទី១៦ ខែមេសា ឆ្នាំ២០២១ អភិបាលរាជធានីភ្នំពេញ បានប្រកាសថា ប្រសិនបើស្ថានភាពមិនប្រសើរឡើងវិញ វិធានការបិទខ្ទប់ (ដែលបានដាក់ពីដំបូង ដល់ថ្ងៃទី២៨ ខែមេសា) នឹងត្រូវពន្យារបន្ថែមទៀត⁴¹។

៣.៣.៣ ហានិភ័យពាក់ព័ន្ធ ការចូលរួមដោយផ្ទាល់

- 43. សហមេធាវីនាំមុខយល់ថា ការិយាល័យរដ្ឋបាល កំពុងរៀបចំឱ្យមានការវាយតម្លៃដោយអ្នកជំនាញ ដែលនឹងឆ្លើយតបចំពោះបញ្ហា នៃហានិភ័យពាក់ព័ន្ធសវនាការបណ្តឹងសាទុក្ខ និងវិធីសាស្ត្រនានាក្នុងការកាត់បន្ថយហានិភ័យនោះ។ សហមេធាវីនាំមុខក៏ដឹងផងដែរថា ការវាយតម្លៃនេះមិនទាន់បានទទួលនៅឡើយទេ។ ទោះបីជាបែបនេះក្តី ស្ថានភាពនៅក្នុងប្រទេសកម្ពុជា បានបង្ហាញយ៉ាងច្បាស់ក្រឡែត នៅក្នុងរយៈពេលប៉ុន្មានថ្ងៃចុងក្រោយថា បញ្ហាមួយចំនួនហាក់ដូចជាច្បាស់ ដោយមិនចាំបាច់មានជំនួយពីអ្នកជំនាញឡើយ។
- 44. ហាក់ដូចជាមានមន្ត្រីសង្ស័យតិចតួចណាស់ដែលថា នឹងមានការកើនឡើងនូវហានិភ័យ ចំពោះសុខភាពរបស់អ្នកចូលរួម ប្រសិនបើមានការរៀបចំសវនាការ ដោយមានការចូលរួមដោយផ្ទាល់ ដែលត្រូវធ្វើឡើងនៅរាជធានីភ្នំពេញ នាពេលនេះ ដោយសារតែស្ថានភាព នៃការរីករាលដាលនាពេលបច្ចុប្បន្ន។ បទប្បញ្ញត្តិបច្ចុប្បន្នក៏ប្រហែលជាអាវាង ឬកម្រិតកំណត់ ការចូលរួមដោយផ្ទាល់បែបនេះដែរ លើកលែងតែមានការចេញនូវការលើកលែងជាពិសេស។ កាលៈទេសៈបែបនេះ ក៏ប្រហែលជា

⁴⁰ សម្តេចនាយករដ្ឋមន្ត្រី ត្រូវបានដកស្រង់សម្តីថា “មានករណីថ្មីជាង៣០០ករណី ត្រូវបានរកឃើញ នៅក្នុងពេលដែលខ្ញុំកំពុងនិយាយនេះ។ គឺជាតួលេខដ៏អាក្រក់ ហើយចំនួននេះគឺធ្វើឱ្យយើង មិនអាចមានបន្ទប់សម្រាប់អ្នកជំងឺដែលមកដល់ថ្មីឡើយ”។ សូមមើលសារព័ត៌មាន Khmer Times, [PM Hun Sen: “Lockdowns are for Saving Lives, not death”](#), ថ្ងៃទី១៥ ខែមេសា ឆ្នាំ២០២១។ ទឹកឆ្អែងព្យាបាលជំងឺកូវីត១៩ គឺពេញអស់នៅថ្ងៃទី២៣ ខែកុម្ភៈ ឆ្នាំ២០២១។ សូមមើលផងដែរ Mom Kunthear, សារព័ត៌មាន Phnom Penh Post, [Covid-19 cases now beyond hospital capacity](#) ថ្ងៃទី១០ ខែមេសា ឆ្នាំ២០២១ Sun Narin, វិទ្យុ VOA Khmer, [COVID-19 Patients Left Without Hospital Beds as Officials Scramble to Set up Field Hospitals](#) ថ្ងៃទី១៥ ខែមេសា ឆ្នាំ២០២១។ ឯកសារភ្ជាប់ ២៧, ២៨, ២៩។

⁴¹ សារព័ត៌មាន Khmer Times [Phnom Penh residents face possibility of extension if lockdown measures of COVID-19 not reigned in](#) ថ្ងៃទី១៦ ខែមេសា ឆ្នាំ២០២១។ ឯកសារភ្ជាប់៣០។

សំណើរបស់សហមេធាវីនាំមុខតំណាងដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី សុំឱ្យពន្យារពេលសវនាការបណ្តឹងសាទុក្ខ ដែលក្រោងធ្វើឡើងនៅថ្ងៃទី១៧-២១ ខែឧសភា ឆ្នាំ២០២១

មិនអាចផ្លាស់ប្តូរច្រើនឡើយ នៅត្រឹមថ្ងៃទី១៧ ខែឧសភា។ ជាទូទៅគឺត្រូវការពេលវេលាពី ២ ទៅ ៤ សប្តាហ៍ ដើម្បីវាយតម្លៃថាតើវិធានការនោះ មានប្រសិទ្ធិភាពដែរឬទេ⁴² ហើយបទពិសោធន៍ អន្តរជាតិ បានបង្ហាញថា ការបិទខ្ទប់រយៈពេលវែង អាចនឹងត្រូវអនុវត្ត ដើម្បីអាចគ្រប់គ្រងការរាតត្បាតបាន។ ប្រសិនបើមិនមានការផ្លាស់ប្តូរច្រើននៅក្នុងរយៈពេលបួនសប្តាហ៍ក្រោយទេនោះ គឺមាន ហេតុផលជាច្រើនដែលថា ជាការមិនអាចជៀសបាន ដែលថា សវនាការដោយផ្ទាល់ នៅពាក់ កណ្តាលខែឧសភា មិនមានសុវត្ថិភាព និងមិនគួររៀបចំឡើងឡើយ។

- 45. ទីមួយ មិនច្បាស់លាស់ទាល់តែសោះថា សវនាការដោយផ្ទាល់ អាចធ្វើឡើងដោយមិនបង្កើត នូវ ហានិភ័យធ្ងន់ធ្ងរ នៃការចម្លងជំងឺកូវីត១៩។ សវនាការពេញលេញ ពិតជាមានការចូលរួម ដោយ មនុស្សច្រើនជាង២០នាក់ នៅក្នុងសាលសវនាការ ក្នុងទីកន្លែងបិទជិត ក្នុងរយៈពេលយូរគួរសម។
- 46. កម្រិតនៃហានិភ័យអាចកាត់បន្ថយ ដោយការកម្រិតចំនួនមនុស្ស ដែលមានវត្តមានក្នុងសាល សវនាការ ដោយមានអ្នកចូលរួមពីចម្ងាយខ្លះៗ ប៉ុន្តែសវនាការដែលមានវត្តមានវាគ្មិន ប៉ុន្តែមិនមាន ការគាំទ្រ ដោយសហការីដែលមានវត្តមាន ក្នុងសាលសវនាការ នឹងបង្កើតជាការប្រឈមយ៉ាងធំ សម្រាប់ការប្រាស្រ័យទាក់ទងគ្នានៅក្នុងក្រុមអ្នកច្បាប់។ វិធីសាស្ត្រនេះ នឹងបណ្តាលឱ្យមានក្តីបារម្ភ ជាច្រើន ទាក់ទងនឹងការត្រៀមរៀបចំសម្រាប់ការចូលរួមពីចម្ងាយ ដែលនឹងពិភាក្សាលម្អិតនៅផ្នែក ខាងក្រោម។
- 47. សំខាន់បំផុតនោះ ប្រសិនបើចំនួនមនុស្សនៅក្នុងសាលសវនាការ ចាំបាច់ត្រូវកម្រិតកំណត់នោះ សហមេធាវីនាំមុខមិនច្បាស់ឡើយថាតើ ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី នឹងអាចចូលរួមដែរឬអត់នោះ ឡើយ។ សហមេធាវីនាំមុខមិនទាន់បានទទួលព័ត៌មាន ទាក់ទងនឹងលទ្ធភាពនេះ ឬហានិភ័យចំពោះ អ្នកចូលរួម និងវិធានការដែលអាចអនុវត្តដើម្បីកាត់បន្ថយនោះដែរ។ សហមេធាវីនាំមុខបានធ្វើការ ជាមួយ អង្គការគាំពារជនរងគ្រោះ ដើម្បីធានាថាមានមូលនិធិសម្រាប់ការចូលរួមរបស់ដើម បណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី និងត្រៀមរួចរាល់សម្រាប់ការកំណត់អត្តសញ្ញាណ ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី នៅ ក្នុងទីក្រុងភ្នំពេញ (ដោយគិតដល់ការហាមឃាត់ការធ្វើដំណើរ) ដោយរួមបញ្ចូលការយោងទៅរក ស្ថានភាពទទួលបានការចាក់វ៉ាក់សាំងផង។ ទោះជាបែបនេះក្តី សហមេធាវីនាំមុខទទួលស្គាល់ថា

⁴² ដោយសាររយៈពេលបង្ករោគ និងពេលវេលាចាំបាច់ សម្រាប់ការធ្វើតេស្ត។

ការចូលរួមរបស់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី នាពេលបច្ចុប្បន្ននេះ គឺនៅពេលដែលការវាតត្បាតកំពុង កើនឡើងខ្ពស់បំផុត និងនៅមុនពេលការចាក់វ៉ាក់សាំងដូសទីពីរ ត្រូវបានអនុវត្ត គឺពិតណាស់ថានឹង មាន ហានិភ័យខ្លះៗមិនខាន។ យ៉ាងណាក្តី សហមេធាវីនាំមុខក៏ពិចារណាផងដែរថា គឺជាការបញ្ជូន នូវសារដ៏គួរឱ្យសោកស្តាយបំផុត ទៅដល់សាធារណជន និងចំពោះដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីខ្លួនឯង ផ្ទាល់ អំពីតួនាទីរបស់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី នៅក្នុងកិច្ចដំណើរការនីតិវិធីនៅ អ.វ.ត.ក និងឋានៈ របស់ពួកគេជាភាគី ប្រសិនបើមិនមានការខិតខំប្រឹងប្រែងតាមគ្រប់រូបភាព ដើម្បីធានានូវវត្តមាន ប្រកបដោយសុវត្ថិភាពរបស់ពួកគេទេនោះ។

48. ទីពីរ សហមេធាវីនាំមុខមានក្តីបារម្ភយ៉ាងជ្រាលជ្រៅ អំពីទស្សនៈរបស់សាធារណជន ដែលអាច កើតឡើង ប្រសិនបើតុលាការត្រូវបន្តកិច្ចដំណើរការនីតិវិធី ដោយមានសវនាការបណ្តឹងសាទុក្ខ ដែលមានការចូលរួមដោយផ្ទាល់ នៅក្នុងស្ថានភាពវាតត្បាតដូចបច្ចុប្បន្ន។ ការពន្យារពេលសវនា ការ ដែលអាចធ្វើឡើងដោយមានសុវត្ថិភាពខ្ពស់ជាង នាពេលអនាគតដ៏ខ្លីខាងមុខ នឹងបង្ហាញនូវការ គោរពចំពោះវិធានការសុខាភិបាលសាធារណៈ ដែលនៅជាធរមាន និងបង្កើតជាឧទាហរណ៍មួយ សម្រាប់សាធារណជន។ ទោះបីជាភារកិច្ចរបស់តុលាការ គឺជាភារកិច្ចដ៏សំខាន់ក្តី តែក្នុងករណីនេះ ភារកិច្ចនេះមិនមានភាពបន្ទាន់ ឬចាំបាច់ប្រហែលនឹងភារកិច្ចផ្តល់សេវាសុខាភិបាល ឬការបែងចែក អាហារឡើយ។ ដើម្បីធ្វើដំណើរទៅមុខ ក្នុងបរិបទនេះ គឺត្រូវប្រឈមហានិភ័យ នៃការលើកឡើងនូវ ការលើកលែងមួយកម្រិតគឺថា វិធានមិនអាចអនុវត្តបាន។ នេះគឺជាការផ្ទុយទាំងស្រុង ទៅនឹងគោល បំណងរបស់តុលាការ គឺបង្កើតនិងរក្សានូវប្រព័ន្ធដែលផ្អែកលើវិធានច្បាប់។ សហមេធាវីនាំមុខ បារម្ភថា កិច្ចដំណើរការនីតិវិធី ដោយមានសវនាការ នៅក្នុងកាលៈទេសៈបច្ចុប្បន្ន នឹងបង្កើតជា ឧទាហរណ៍ដ៏អាក្រក់ និងធ្វើឱ្យប៉ះពាល់យ៉ាងខ្លាំង ដល់គោលដៅមួយនេះរបស់តុលាការ។

49. ទីបី បទប្បញ្ញត្តិ និងការអនុវត្តបទប្បញ្ញត្តិដែលនៅជាធរមាន តាមរយៈការបិទផ្លូវ គឺប្រហែលជា រារាំងដល់ការធ្វើដំណើរទៅមកតុលាការ និងបង្កជាការប្រឈមមួយទៀតផ្នែកភស្តុភារ។ បច្ចុប្បន្ន នេះ គឺមិនមានភាពច្បាស់លាស់ថាតើ អាចទទួលបានការលើកលែងដល់កម្រិតណា សម្រាប់ បុគ្គលិកតុលាការ (ដែលពួកគាត់មិនមែនសុទ្ធតែជាមន្ត្រីអង្គការសហប្រជាជាតិនោះឡើយ) ហើយ ក៏មិនច្បាស់លាស់ដូចគ្នាថាតើ មានឧបសគ្គអ្វីកើតឡើង ក្នុងការអនុវត្តជាក់ស្តែង ដោយសារតែការ

បិទផ្លូវ និងកង្វះមធ្យោបាយធ្វើដំណើរដូចធម្មតា⁴³។ នៅតែមិនមានភាពច្បាស់លាស់ ថា តើការលើកលែងបែបណាមួយនោះ នឹងគ្រប់ដណ្តប់ទៅលើដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីដែរឬអត់ទេ។ បើទោះបីជាមានការអនុញ្ញាតឱ្យធ្វើដំណើរ សម្រាប់គោលដៅនៃសវនាការក្តី ក៏នៅតែមិនអាចដោះស្រាយចំពោះបញ្ហារបស់បុគ្គល ដែលអាចត្រូវជាប់ដោយមិនដឹងមុន នៅក្នុង “តំបន់ក្រហម” ទីតាំងបិទខ្ទប់តាមកន្លែង ឬត្រូវបានតម្រូវឱ្យនៅដាច់ដោយឡែក ដោយសារតែពាក់ព័ន្ធជាមួយករណីជំងឺកូវីត១៩ ឬតំបន់ក្រហម (hot spot)។ សហមេធាវីនាំមុខមានក្តីបារម្ភថា ការលើកលែងពិសេសបែបនេះ នឹងត្រូវមើលឃើញជាអវិជ្ជមាន ដោយសាធារណជន ដោយពិចារណាទៅលើ ការងារអាទិភាពចំពោះមុខខ្លាំងជាងនេះ ដែលរាជរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជា ត្រូវប្រឈមនាពេលបច្ចុប្បន្ន។

- 50. ទោះបីជាមានការរំពឹងទុក អំពីឧបសគ្គក្នុងការរៀបចំ សវនាការដោយផ្ទាល់ នៅក្នុងខែឧសភាក្តី សហមេធាវីនាំមុខនៅតែរក្សាជំហរថា (ដោយផ្អែកលើសំអាងហេតុ ដូចបានលើកឡើងក្នុងផ្នែក ៣.១ ខាងលើ) សវនាការនឹងមានតម្លៃ ព្រមទាំងមានប្រសិទ្ធភាពជាង ប្រសិនបើធាតុផ្សំចូលរួមដោយផ្ទាល់ អាចធ្វើទៅបាន។ សហមេធាវីនាំមុខ សូមលើកឡើងដោយក្តីគោរពថា មានសំអាងហេតុជាច្រើនដែលអាចជឿជាក់បានថា ការពន្យារពេលយ៉ាងហោចណាស់ចំនួនពីរខែ នឹងបង្កើនយ៉ាងច្រើននូវលទ្ធភាពសម្រាប់ការចូលរួមដោយផ្ទាល់ ដែលសមស្រប និងមានសុវត្ថិភាព។
- 51. ការនេះមួយផ្នែកគឺដោយសារតែ ការពន្យារពេលរយៈពេលខ្លី អាចមានន័យដោយសមហេតុផលថា ចំណុចខ្ពស់បំផុតនៃការរីករាលដាលបច្ចុប្បន្ន នឹងកន្លងផុតទៅ នៅពេលដែលសវនាការត្រូវបានរៀបចំឡើង ដោយអាចដោះស្រាយក្តីបារម្ភ ទាំងកម្រិតហានិភ័យ និងការយល់ឃើញរបស់សាធារណជន⁴⁴។

⁴³ រថយន្តក្រុងដែលជាទូទៅ ធ្វើដំណើរពីផ្នែកកណ្តាលទីក្រុងភ្នំពេញ មកកាន់អ.វ.ត.ក ត្រូវបានបញ្ឈប់ចាប់ពីថ្ងៃទី១៩ ខែមេសា ឆ្នាំ២០២១ ទៅ ដើម្បីទប់ស្កាត់ការរីករាលដាល នៃជំងឺកូវីត១៩។

⁴⁴ សហមេធាវីនាំមុខកត់សម្គាល់ថា ពេលវេលាដែលចាំបាច់សម្រាប់ការបិទខ្ទប់ ដើម្បីគ្រប់គ្រងទៅលើការរីករាលដាល នៃជំងឺកូវីត១៩ មានការប្រែប្រួលនៅលើពិភពលោក។ តាមបទពិសោធន៍នានាផ្ទៃក្នុងមក មេរោគនេះមានកម្រិត “R0” ទាបនៅប្រទេសកម្ពុជា ធៀបនឹងទ្វីបអឺរ៉ុប ឬអាមេរិក ដែលអាចមានន័យថា ប្រហែលជាទាមទារការបិទខ្ទប់ ខ្លីជាងបណ្តាប្រទេសដទៃទាំងនោះ។ សំខាន់ជាងនេះទៅទៀត មានការវិវឌ្ឍន៍ដ៏សំខាន់ លើការចាក់វ៉ាក់សាំង ជាពិសេសនៅទីក្រុងភ្នំពេញ ដែលធ្វើឱ្យអ្នកសុខាភិបាលមានមូលហេតុជឿជាក់ថា ការរីករាលដាលនេះអាចគ្រប់គ្រងបាន នៅក្នុងខែមិថុនា។

52. ទោះបីជាបែបណាក្តី និងក្នុងករណីណាក្តី នៅត្រឹមខែកក្កដា ចំនួននៃអ្នកដែលត្រូវពាក់ព័ន្ធ ជាមួយសវនាការដោយផ្ទាល់ជាច្រើននាក់ នឹងទទួលបានការចាក់វ៉ាក់សាំងពេញលេញ។ ការចាក់វ៉ាក់សាំងបុគ្គលិក អ.វ.ត.ក និង UNAKRT បានចាប់ផ្តើមឡើងនៅចុងខែមីនា ហើយការចាក់វ៉ាក់សាំងលើកទីពីរ ត្រូវបានគ្រោងក្នុងពេលបច្ចុប្បន្ន ថាត្រូវចាប់ផ្តើមនៅចុងខែឧសភា⁴⁵។ នៅត្រឹមខែកក្កដា គឺអាចថា បុគ្គលិកតុលាការភាគច្រើន ដែលត្រូវចូលរួមពាក់ព័ន្ធក្នុងសវនាការ នឹងទទួលបានឱកាសចាក់វ៉ាក់សាំងទាំងពីរលើក និងមានឱកាសឱ្យវ៉ាក់សាំង មានប្រសិទ្ធិភាព។ ដូចគ្នានេះ សហមេធាវីនាំមុខកត់សម្គាល់ថា ប្រជាជនកម្ពុជាដែលមានអាយុលើស៦០ឆ្នាំ (ក្រុមមនុស្សដែលរួមបញ្ចូលនូវដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីភាគច្រើន ព្រមទាំង ខៀវ សំផន ផងដែរ) ត្រូវបានផ្តល់អាទិភាព ក្នុងអំឡុងពេលចាប់ផ្តើមចាក់វ៉ាក់សាំង នៅថ្ងៃទី២៣ ខែមីនា ឆ្នាំ២០២១⁴⁶។ ហេតុដូច្នោះ នៅខែកក្កដា គឺអាចនឹងកំណត់អត្តសញ្ញាណបាន សម្រាប់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីណា ដែលបានចាក់វ៉ាក់សាំងពេញលេញ។ ជាចុងក្រោយ បន្ថែមពីលើការចាក់វ៉ាក់សាំង អាចនឹងមានវិធានការដទៃទៀត ដើម្បីកាត់បន្ថយហានិភ័យនៃការចម្លងជំងឺ តាមរយៈសវនាការដោយផ្ទាល់។ នៅតុលាការអន្តរជាតិដទៃទៀត វិធានការទាំងនោះរួមមានដូចជា វគ្គសវនាការដែលបន្ថយខ្លីជាងមុន និងការឈប់សម្រាកច្រើនជាងមុន ការប្រើប្រាស់របាំងជ័រ (perspex barriers) ការប្រើប្រាស់ម៉ាស់ និងការធ្វើតេស្តអ្នកចូលរួម។ វិធានការមួយចំនួន ក្នុងចំណោមវិធានការទាំងអស់នេះ អាចអនុវត្តបានភ្លាមៗ។ ប៉ុន្តែសេចក្តីសម្រេចលើការអនុវត្តវិធានការទាំងនេះ គួរត្រូវបានធ្វើឡើងតាមរយៈ ដំណើរការដែលបានធ្វើការពិចារណា ប្រកបដោយតម្លាភាព និងដោយមានការចូលរួមមតិពីភាគីនានា ក្នុងករណីសមស្រប។ ដំណើរការនេះនឹងទាមទារនូវពេលវេលា ហើយប្រហែលជាមិនអាចចាត់ចែងបានឡើយ ក្នុងអំឡុងពេលវេលាបច្ចុប្បន្ន រយៈពេលបួនសប្តាហ៍នោះ ជាពិសេសដោយសារតែ ការវាយតម្លៃដោយអ្នកខាងក្រៅ របស់ការិយាល័យរដ្ឋបាល នៅមិនទាន់បានទទួលនៅឡើយ។ ប៉ុន្តែការនេះអាចអនុវត្តទៅបាន នៅត្រឹមខែកក្កដា។ លើសពីនេះទៀត នៅពេលនោះ តម្លៃជារួមនៃវិធានការទាំងអស់នេះ, ការ

⁴⁵ ការប្រកាសរបស់ UNAKRT ដែលមានចំណងជើងថា COVID-19 – Update on Vaccine Safety and Home Care ថ្ងៃទី ១៣ ខែមេសា ឆ្នាំ២០២១ នៅវេលាម៉ោង ៦ និង ៤២នាទីល្ងាច។

⁴⁶ Rhea Mae Soco សារព័ត៌មាន Khmer Times [Health Ministry called for people 60 and over to get vaccinated](#) ថ្ងៃទី៥ ខែមីនា ឆ្នាំ២០២១, សារព័ត៌មាន Khmer Times, [Elderly to receive AstraZeneca vaccinations in Phnom Penh tomorrow](#) ថ្ងៃទី២២ ខែមីនា ឆ្នាំ២០២១, Sen David សារព័ត៌មាន Khmer Times, [PM allocates additional 10,000 AstraZeneca doses for elderly in Phnom Penh](#) ថ្ងៃទី២៨ ខែមីនា ឆ្នាំ២០២១។ ឯកសារភ្ជាប់ ៣១, ៣២, ៣៣។

ដំណើររបស់សហមេធាវីនាំមុខតំណាងដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី សុំឱ្យពន្យារពេលសវនាការបណ្តឹងសាទុក្ត ដែលគ្រោងធ្វើឡើងនៅថ្ងៃទី១៧-២១ ខែឧសភា ឆ្នាំ២០២១

ចាក់វ៉ាក់សាំង ទិវាកម្រិតនៃការឆ្លងក្នុងសហគមន៍ដែលបានថយចុះ អាចនឹងផ្តល់នូវការធានាអះអាង បន្ថែមខ្លាំងទៀត ពាក់ព័ន្ធនឹងសុវត្ថិភាពរបស់អ្នកចូលរួម ជាងលទ្ធភាពសវនាការក្នុងខែឧសភា។

53. ហេតុដូច្នោះ សហមេធាវីនាំមុខ សូមលើកឡើងថា ការពន្យារពេលសវនាការ ទៅដល់យ៉ាងហោច ណាស់ក្នុងខែកក្កដា នឹងផ្តល់នូវប្រយោជន៍ជាច្រើន ពាក់ព័ន្ធនឹងការបង្កើនជាអតិបរមានូវលទ្ធភាព នៃការចូលរួមសវនាការដោយផ្ទាល់ ដោយចៅក្រម និងមេធាវី ព្រមទាំងដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី។

៣.៣.៤ កម្រិតនៃការត្រៀមរបៀបថ្មី សម្រាប់ការចូលរួមពីចម្ងាយ

54. ទោះបីជាសហមេធាវីនាំមុខ នៅរក្សាជំហរថា គោលដៅនៃសវនាការបណ្តឹងសាទុក្ខ អាចអនុវត្តទៅ បានដោយល្អបំផុត តាមរយៈសវនាការដោយមានការចូលរួមផ្ទាល់ក្តី តែសហមេធាវីនាំមុខ ក៏ ពិចារណាថាជាការចាំបាច់ដែលតុលាការត្រូវត្រៀមឱ្យបានគ្រប់គ្រាន់ សម្រាប់ការចូលរួមពី ចម្ងាយ។ ទោះបីជាអាចមានលទ្ធភាពក្នុងការចូលរួមដោយផ្ទាល់ខ្លះ នៅក្នុងសវនាការដែលបាន ពន្យារពេលក្តី តែប្រាកដណាស់ថា ធាតុផ្សំនៃការចូលរួមពីចម្ងាយ នៅតែជាជម្រើសល្អ ដើម្បីកម្រិត កំណត់ចំនួនមនុស្ស នៅក្នុងសាលសវនាការ។ បន្ថែមលើនេះ អ្នកចូលរួមមួយចំនួនមិនអាចមកចូល រួមដោយផ្ទាល់ ដោយសារតែការរឹតត្បិតការធ្វើដំណើរ ឬការផ្លាស់ទី ឬភាពចាំបាច់ក្នុងការដាក់ឱ្យ នៅដាច់ដោយឡែក។ ជាចុងក្រោយនៅតែអាចមានលទ្ធភាពដែលថា ការរីករាលដាលបច្ចុប្បន្ន នឹង នៅតែបន្តខ្លាំងក្លា ដល់ថ្នាក់ការចូលរួមដោយផ្ទាល់ នៅតែមិនអាចធ្វើទៅបាន បើទោះបីជាមានការ ពន្យារពេលក្តី។

55. ហេតុដូច្នោះ ជាការចាំបាច់ដែលតុលាការ និងអ្នកចូលរួម ត្រូវត្រៀមខ្លួនរួចរាល់ សម្រាប់ការចូលរួម សវនាការពីចម្ងាយ ហើយប្រសិនបើសវនាការ ត្រូវធ្វើឡើងក្នុងលក្ខណៈពីចម្ងាយទាំងស្រុង ដំណាក់កាលទាំងអស់នេះ ត្រូវយកមកអនុវត្ត ដើម្បីធ្វើឱ្យបានជាអតិបរមានូវតម្លៃនៃសវនាការ ដោយស្របទៅតាមគោលដៅទាំងបី ដូចបានបង្ហាញពីខាងលើ នៅក្នុងផ្នែក ៣.១។ សហមេធាវីនាំ មុខសូមលើកឡើងដោយក្តីគោរពថា តុលាការហាក់ដូចជាមិនទាន់ឈានទៅដល់កម្រិតនៃការ ត្រៀមរៀបចំបែបនេះឡើយ នៅត្រឹមពាក់កណ្តាលខែឧសភា។

56. ជាបញ្ហាបឋម អាចនឹងមានបញ្ហាគតិយុត្តិ ថាតើសវនាការពីចម្ងាយ អាចត្រូវបានអនុញ្ញាតតាមវិធាន ផ្ទៃក្នុងដែរឬទេ។ វិធាន ៧៩(៨) នៃវិធានផ្ទៃក្នុង អនុញ្ញាតឱ្យមេធាវីចូលរួម “តាមរយៈ

សំណើរបស់សហមេធាវីនាំមុខតំណាងដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី សុំឱ្យពន្យារពេលសវនាការបណ្តឹងសាទុក្ខ ដែលគ្រោងធ្វើឡើងនៅថ្ងៃទី១៧-២១ ខែឧសភា ឆ្នាំ២០២១

ទូរគមនាគមន៍ និងវីដេអូ” តែក្នុងគោលដៅនៃកិច្ចប្រជុំរៀបចំសវនាការប៉ុណ្ណោះ គឺប្រហែលជាចង់សំដៅថា ការចូលរួមបែបនេះមិនអាចអនុញ្ញាតបានឡើយ សម្រាប់សវនាការដទៃផ្សេងទៀត។ នាពេលបច្ចុប្បន្ននេះ សហមេធាវីនាំមុខមិនមានជំហរណាមួយ ចំពោះបញ្ហានេះឡើយ ប៉ុន្តែសហមេធាវីនាំមុខ សូមលើកនូវសារណាដូចតទៅ ពាក់ព័ន្ធបញ្ហាអនុវត្តជាក់ស្តែង ដែលនឹងកើតមានឡើង ចំពោះសវនាការពិចម្រួយ ប្រសិនបើមិនមានអត្ថិភាពនៃការរារាំងផ្នែកផ្លូវច្បាប់ទេនោះ។

57. សហមេធាវីនាំមុខកត់សម្គាល់ថា រហូតមកដល់បច្ចុប្បន្ននេះ ភាគីនានាមិនបានទទួលនូវសំណើស្នើអំពីបែបបទនៃសវនាការឡើយ។ ផ្ទុយទៅវិញភាគីបានទទួលព័ត៌មាន ជាលក្ខណៈទូទៅ អំពីចេតនាចង់ឱ្យមានសវនាការ ជាលក្ខណៈ “កូនកាត់” និងការផ្តល់នូវចម្លើយ ចំពោះបណ្តុំដ៏តូចនៃសំណួរជាក់លាក់ (ដូចជាឈ្មោះកម្មវិធី ដែលស្នើឡើងសម្រាប់ប្រើប្រាស់ជាដើម)។ ហេតុដូច្នោះ ចំណុចជាក់លាក់ដ៏ច្រើនលើសលប់ នៅតែមិនមានចម្លើយ។ ចំណុចមួយចំនួនគឺមានលើកឡើង នៅក្នុងសារអេឡិចត្រូនិក ដែលសហមេធាវីនាំមុខ បានផ្ញើរជូនទៅអង្គជំនុំជម្រះ កាលពីថ្ងៃទី១៦ ខែមេសា ឆ្នាំ២០២១ ហើយជាឧបសម្ព័ន្ធ ក នៃសារណាទាំងនេះ។

58. សំណួរដែលមិនទាន់មានចម្លើយរួមមាន៖ ការចូលរួមរបស់អ្នកចូលរួមពិចម្រួយ ឧបករណ៍ដែលត្រូវការចាំបាច់ ព្រមទាំងកម្លាំងម៉ាស៊ីន និងល្បឿនអ៊ីនធឺណែតដែលសមស្រប, ការផ្តល់ជូននូវប្រតិចារឹកផ្ទាល់, មធ្យោបាយក្នុងការទំនាក់ទំនង ក្នុងចំណោមសមាជិកក្រុម ការផ្តល់ជូននូវការគាំទ្រផ្នែកព័ត៌មានវិទ្យា ចំពោះភាគីទាំងអស់, លទ្ធភាពសម្រាប់ចៅក្រម និងមេធាវី ដែលអាចមើលឃើញគ្នា ក្នុងអំឡុងពេលជជែកពិភាក្សា, ការមើលឃើញ ខៀវ សំផន, ភាពចាំបាច់ក្នុងការបញ្ជូនរូបភាពនិងសម្លេង ដែលពន្យារពេលសម្រាប់សាធារណជន ព្រមទាំងការបញ្ជូនរូបភាព និងសម្លេងផ្ទាល់ សម្រាប់អ្នកចូលរួមពិចម្រួយ, ផែនការបណ្តុះបណ្តាល, ការអនុវត្តសាកល្បង និងការធ្វើតេស្តកម្មវិធីថ្មី⁴⁷ និងការដាក់ចេញនូវគោលការណ៍ណែនាំ និងវិធាន សម្រាប់ដំណើរការសវនាការ។ ហេតុដូច្នោះ សហមេធាវីនាំមុខ មានការព្រួយបារម្ភខ្លាំងអំពីបញ្ហាជាច្រើនដែលនៅមិនច្បាស់លាស់

⁴⁷ សហមេធាវីនាំមុខកត់សម្គាល់ថា ដោយសារតែកម្ពុជាជាប់មានបទពិសោធន៍ ជាមួយការភាគត្បាតផ្សេងៗនាបណ្តាឆ្នាំកន្លងមក បើប្រៀបធៀបជាមួយអឺរ៉ុប ឬអាមេរិកនោះ គឺមិនទាន់មានការផ្លាស់ប្តូរនៅឡើយទេ សម្រាប់សវនាការដោយប្រយោល ឬពិចម្រួយ។ ចាំបាច់ត្រូវទាមទារនូវការបណ្តុះបណ្តាល ដើម្បីឱ្យអ្នកប្រើប្រាស់ទាំងអស់ អាចសុំជាមួយការប្រើប្រាស់បែបនេះ។

ហើយនិងបញ្ហាដែលភាគីនានា មិនមានឱកាសប្រកបដោយអត្ថន័យក្នុងការចូលរួមសវនាការ បើ ទោះបីជាសវនាការ ត្រូវបានគ្រោងចាប់ផ្តើមធ្វើ នៅក្នុងរយៈពេលបួនសប្តាហ៍ទៀតប៉ុណ្ណោះក្តី។

59. ការមិនអាចដោះស្រាយចំពោះបញ្ហាទាំងអស់នេះ ឱ្យបានគ្រប់គ្រាន់ គឺមានលទ្ធភាពជាសក្តានុពល ក្នុងការធ្វើឱ្យបរាជ័យទៅដល់គោលដៅជាតំណែងនៃសវនាការ។ បញ្ហាបច្ចេកវិទ្យាជាមូលដ្ឋានដូចជា ល្បឿនអ៊ីនធឺណិតយឺត ពិតជាអាចបណ្តាលឱ្យមាន ការដាច់ទំនាក់ទំនងគ្នា រវាងអ្នកចូលរួមក្នុង សវនាការ។ ប៉ុន្តែការមិនអាចទំនាក់ទំនងគ្នាបានល្អ ក៏អាចកើតឡើងផងដែរ ដោយសារមូលហេតុ ដែលមិនសូវជាជាក់ស្តែងពេក ដូចជាកម្មវិធីដែលបង្កើតឡើង ក្នុងលក្ខណៈដែលធ្វើឱ្យវាក្តិន មិន អាចមើលឃើញតម្រុយគ្មានសម្លេង ពីគ្នាទៅវិញទៅមក ឬបញ្ហាក្នុងការបកប្រែ ដែលមិនអាច កំណត់បាន ដោយសារតែមិនមានប្រតិចារិកផ្ទាល់។ នៅក្នុងសវនាការដែលវាក្តិន នឹងត្រូវប្រើប្រាស់ បីភាសាផ្សេងគ្នានោះ ការដោះស្រាយទៅលើបញ្ហាទាំងអស់នេះ គឺពិតជាសំខាន់ខ្លាំងណាស់។

60. ការត្រៀមរៀបចំមិនបានគ្រប់គ្រាន់ សម្រាប់សវនាការពីចម្ងាយ មិនត្រឹមតែអាចរារាំងដល់ការ ប្រាស្រ័យទាក់ទងគ្នាប៉ុណ្ណោះទេ ប៉ុន្តែថែមទាំងអាចធ្វើឱ្យសាធារណជនពិបាកក្នុងការចូលមើល និង មិនសូវមានអត្ថន័យសម្រាប់ពួកគាត់។ ជាការចាំបាច់ដែលត្រូវធ្វើការពិចារណា ថាតើអ្នកទស្សនា អាចយល់ ពីសវនាការទៅបានដោយរបៀបណា ប្រសិនបើសវនាការមានត្រឹមតែមុខមនុស្ស នៅ លើផ្ទាំងអេក្រង់។ ការរៀបចំផែនការ ក៏ចាំបាច់ត្រូវពិចារណាផងដែរ អំពីភាពចាំបាច់ក្នុងការជៀស វាងពីបញ្ហាចែងនានាផ្នែកបច្ចេកវិទ្យា ដែលអាចបណ្តាលឱ្យប៉ះពាល់កេរ្តិ៍ឈ្មោះ ឬធ្វើឱ្យខូចខាត ដល់ធម្មនុរូបភាព របស់ស្ថាប័ននោះ⁴⁸។

⁴⁸ បញ្ហាជាច្រើនបែបនេះ បានកើតឡើងរួចហើយ នៅក្នុងសវនាការពីចម្ងាយ ក្នុងអំឡុងពេលរោគរាតត្បាត។ បញ្ហាខ្លះគឺគ្រាន់តែ បណ្តាលមកពី ភាគីមិនមានលទ្ធភាព ក្នុងការរក្សាការភ្ជាប់បណ្តាញអ៊ីនធឺណិត៖ សូមមើលជាឧទាហរណ៍ [R v Macdonald, Obeid and Obeid](#) [2020] NSWSC 382។ បញ្ហាខ្លះទៀតពាក់ព័ន្ធនឹង ឬចៅក្រមត្រូវបានគេស្តាប់ឮដោយចៃដន្យ នូវការសន្ទនា គ្នាផ្ទាល់ខ្លួន ដែលមានលក្ខណៈរសើប៖ សូមមើលជាឧទាហរណ៍ [C \(A Child\)](#) [2020] EWCA Civ 987 (ថ្ងៃទី២៤ ខែកក្កដា ឆ្នាំ ២០២០) កថាខណ្ឌ ៧-៩ Joe Tomlinson, Jo Hynes, Emma Marshall and Jack Maxwell, [Judicial Review in the Administrative Court during the COVID-19 Pandemic](#) ថ្ងៃទី១៥ ខែមេសា ឆ្នាំ២០២០ ទំព័រ ១២។ បញ្ហាខ្លះទៀតមិនសូវ ពាក់ព័ន្ធខ្លឹមសារទេ ប៉ុន្តែនៅតែបង្ករភាពអាម៉ាស់៖ BBC World News, [US Supreme Court hears toilet flush during oral arguments - a first](#) ថ្ងៃទី៧ ខែឧសភា ឆ្នាំ២០២០ *ឯកសារភ្ជាប់ ៣៤, ៣៥, ១៤, ៣៦*។

61. បទពិសោធន៍ពីយុត្តាធិការដទៃ បានបង្ហាញថា សវនាការពីចម្ងាយ អាចធ្វើទៅបានដោយជោគជ័យ មួយកម្រិតប៉ុណ្ណោះ ប៉ុន្តែចាំបាច់ត្រូវការពេលវេលានិងការត្រៀមរៀបចំនូវពិធីសារច្បាស់លាស់។ សហមេធាវីនាំមុខបានដឹងអំពីសវនាការបណ្តឹងសាទុក្ខចំនួនបី នៅក្នុងយុត្តាធិការព្រហ្មទណ្ឌអន្តរជាតិ ដែលបានធ្វើឡើងនៅក្នុងអំឡុងពេលជំងឺរាតត្បាត គឺសវនាការពីរនៅតុលាការព្រហ្មទណ្ឌអន្តរជាតិ និងសវនាការមួយនៅយន្តការបន្ទាប់បន្សំ សម្រាប់តុលាការអន្តរជាតិ (MICT)។ បទពិសោធន៍របស់តុលាការព្រហ្មទណ្ឌអន្តរជាតិ គឺអាចជួយបានជាពិសេស⁴⁹។ នៅក្នុងរឿងក្តី *Gbagbo* និង *Blé Goudé* និងរឿងក្តី *Ntaganda* សវនាការចាំបាច់ត្រូវផ្អាក ដោយសារតែការខិតខំពីដំបូង ក្នុងការត្រៀមរៀបចំការចូលរួមពីចម្ងាយ គឺមានភាពស្មុគស្មាញលើសពីការរំពឹងទុក⁵⁰។

⁴⁹ ការពន្យារពេលនៅក្នុង កិច្ចដំណើរការនីតិវិធីបណ្តឹងសាទុក្ខ ក្នុងរឿងក្តី *Mladic* នៅតុលាការ MICT គឺកាន់តែធ្ងន់ធ្ងរឡើង ដោយសារ ក្តីបារម្ភពីបញ្ហាសុខភាព ដែលមិនពាក់ព័ន្ធជាមួយការរាតត្បាតនៃជំងឺ។ សូមមើល MICT *Mladic តទល់នឹង រដ្ឋអាជ្ញា* [Decision on Defence Submissions](#) ថ្ងៃទី១៤ ខែសីហា ឆ្នាំ២០២០។

⁵⁰ សូមមើលជាឧទាហរណ៍ តុលាការព្រហ្មទណ្ឌអន្តរជាតិ *រដ្ឋអាជ្ញា តទល់នឹង Laurent Gbagbo និង Charles Blé Goudé*, [Decision vacating the hearing before the Appeals Chamber](#), ICC-02/11-01/15-1352 ថ្ងៃទី២២ ខែឧសភា ឆ្នាំ២០២០ កថាខណ្ឌ ១១ (“ចំពោះការកំណត់ពេលវេលាសវនាការ សម្រាប់សំណងហេតុដូចតទៅនេះ អង្គជំនុំជម្រះតុលាការកំពូលសម្រេចផ្អាកសវនាការ ដែលការផ្អាកនេះត្រូវបានជូនដំណឹងក្រៅផ្លូវការរួចហើយ ទៅកាន់ភាគីទាំងអស់។ នៅក្នុងសេចក្តីសម្រេចរបស់អង្គជំនុំជម្រះតុលាការកំពូល ចុះថ្ងៃទី៣០ ខែមេសា ឆ្នាំ២០២០ នៅពេលអង្គជំនុំជម្រះកំណត់កាលវិភាគ សម្រាប់សវនាការនេះ អង្គជំនុំជម្រះតុលាការកំពូល បានបង្គាប់ដល់មន្ត្រីរដ្ឋបាល (Registrar) ឱ្យ “សម្របសម្រួលជាមួយភាគី និងជនរងគ្រោះ ទាក់ទងនឹងលក្ខខណ្ឌបច្ចេកទេស សម្រាប់ទម្រង់នៃសវនាការ”។ ការិយាល័យរដ្ឋបាលបានប្រឹងប្រែងព្យាយាម ក្នុងការស្វែងរកលទ្ធភាពសម្រាប់សវនាការនេះ ដោយសម្របសម្រួលជាមួយ អង្គជំនុំជម្រះតុលាការកំពូល ភាគី និងការិយាល័យមេធាវីសាធារណៈសម្រាប់ជនរងគ្រោះ (OPCV) ព្រមទាំងសម្របសម្រួលផ្ទៃក្នុង ជាមួយផ្នែកពាក់ព័ន្ធជាច្រើន នៃការិយាល័យរដ្ឋបាល។ ប៉ុន្តែច្បាស់ណាស់ថា ចាំបាច់ត្រូវការពេលវេលាបន្ថែមទៀត ដើម្បីសម្រេចជាស្ថាពរ នូវការត្រៀមរៀបចំផ្នែកបច្ចេកទេសធំៗនានាសម្រាប់សវនាការនេះ។ បន្ថែមលើនេះ នៅថ្ងៃទី១៥ ខែឧសភា ឆ្នាំ២០២០ តុលាការសម្រេចបើកបរិវេណស្នាក់ការកណ្តាលមួយផ្នែក នៅត្រឹមថ្ងៃទី១ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០២០។ ដោយពិចារណាទៅលើកាលៈទេសៈទាំងអស់នេះ អង្គជំនុំជម្រះតុលាការកំពូលពិចារណាថាជាការសមហេតុផល ក្នុងការផ្អាកសវនាការ អង្គជំនុំជម្រះតុលាការកំពូល សម្រាប់បណ្តឹងសាទុក្ខ ហើយស្វែងរកជាមួយការិយាល័យរដ្ឋបាល នូវលទ្ធភាពនានា ក្នុងការដំណើរការសវនាការ នៅថ្ងៃទី១០ ដល់១២ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០២០ គឺនៅកាលបរិច្ឆេទដែលនឹងបញ្ជាក់ច្បាស់លាស់ នាពេលខាងមុខ។ ភាគីទាំងអស់ និងការិយាល័យមេធាវីសាធារណៈ សម្រាប់ជនរងគ្រោះ ត្រូវបានស្នើឱ្យចូលរួមសហការណ៍ ជាមួយការិយាល័យរដ្ឋបាល ឱ្យអស់ពីលទ្ធភាព ក្នុងការធានាថា ការត្រៀមរៀបចំសម្រាប់សវនាការ អាចត្រូវបានបញ្ចប់”។ សវនាការត្រូវកំណត់កាលបរិច្ឆេទសាជាថ្មី។ សូមមើល តុលាការព្រហ្មទណ្ឌអន្តរជាតិ *រដ្ឋអាជ្ញា តទល់នឹង Laurent Gbagbo និង Charles Blé Goudé*, [Decision rescheduling the hearing before the Appeals](#)

នៅក្នុងរឿងក្តីទាំងពីរ គឺមានពេលវេលាច្រើន ជាងពេលវេលាដែលនៅសល់ សម្រាប់កាលបរិច្ឆេទសវនាការ ដែលបានស្នើឡើងក្នុងសំណុំរឿងបច្ចុប្បន្ននេះ ប៉ុន្តែពេលវេលានោះ នៅតែមិនគ្រប់គ្រាន់។

62. សហមេធាវីនាំមុខក៏កត់សម្គាល់ផងដែរថា បទពិសោធន៍របស់តុលាការព្រហ្មទណ្ឌអន្តរជាតិ ក៏បានបង្ហាញផងដែរថា ឧត្តមានុវត្តន៍តម្រូវឱ្យមានការអភិវឌ្ឍន៍របបបទដែលកំណត់ទុកជាមុនដែលច្បាស់លាស់ សម្រាប់សវនាការពីចម្ងាយ។ ក្នុងរឿងក្តីទាំងពីរនៅតុលាការព្រហ្មទណ្ឌអន្តរជាតិ អង្គជំនុំជម្រះតុលាការកំពូល ទាមទារឱ្យអនុវត្តចំណុចនេះ តាមរយៈដំណើរការប្រមូលធាតុចូលពីភាគីនានា តម្រូវថាអ្នកចុះបញ្ជី អភិវឌ្ឍន៍ជម្រើសនានា សម្រាប់ដាក់ជូនដល់ភាគី ក្នុងការបញ្ចេញនូវមតិយោបល់⁵¹។ សហមេធាវីនាំមុខពិចារណាថា ដំណើរការប្រហែលគ្នាមួយ គួរត្រូវបានអនុម័តប្រើប្រាស់នៅទីនេះដែរ ដើម្បីធ្វើឱ្យភាគីទាំងអស់ អាចបញ្ចេញមតិយោបល់ប្រកបដោយអត្ថន័យ ទៅ

[Chamber](#), ICC-02/11-01/15-1359 ថ្ងៃទី១៧ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០២០ កថាខណ្ឌ ១, ២, ៩, ១០, ១៧-១៩, ២១ (“ដោយផ្អែកលើសំអាងហេតុខាងលើ និងបន្ទាប់ពីបានទទួលព័ត៌មាន ពីការិយាល័យរដ្ឋបាល អំពីស្ថានភាពបច្ចុប្បន្ន នៃការត្រៀមរៀបចំផ្នែកបច្ចេកទេស សម្រាប់សវនាការរួចហើយ អង្គជំនុំជម្រះតុលាការកំពូល ពិចារណាថា ការបើកសវនាការពីចម្ងាយដោយផ្នែក នៅថ្ងៃទី២២ ដល់២៤ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០២០ ដោយមានការរៀបចំរួចស្រេច ដោយការិយាល័យរដ្ឋបាល នឹងមិនប៉ះពាល់ដល់សិទ្ធិរបស់លោក Gbagbo ឬភាពយុត្តិធម៌នៃកិច្ចដំណើរការនីតិវិធី ដូចដែលបានលើកឡើងដោយ មេធាវីការពារក្តីលោក Gbagbo នៅក្នុងសំណើរបស់គាត់នោះទេ។ ហេតុដូច្នេះអង្គជំនុំជម្រះតុលាការកំពូល សម្រេចបដិសេធសំណើរបស់លោក Gbagbo សុំផ្អាក ហើយសម្រេចថា សវនាការនឹងដំណើរការចាប់ពីថ្ងៃទី២២ ដល់ថ្ងៃទី២៤ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០២០ តាមមធ្យោបាយសវនាការពីចម្ងាយដោយផ្នែក។ ប៉ុន្តែអង្គជំនុំជម្រះបង្គាប់ដល់មន្ត្រីរដ្ឋបាល ឱ្យបន្តសម្របសម្រួលជាមួយភាគី និងការិយាល័យមេធាវីសាធារណៈ សម្រាប់ជនរងគ្រោះ ដោយផ្អែកលើគោលគំនិត ដោះស្រាយចំពោះបញ្ហាសំខាន់ៗនានា ហើយកំណត់និងសម្រេចជាស្ថាពរ នូវលក្ខខណ្ឌបច្ចេកទេសនានា ដើម្បីសម្របសម្រួលដល់សវនាការ”) ២៣ (“បង្គាប់ដល់មន្ត្រីរដ្ឋបាល ដោយពិភាក្សាជាមួយ អង្គជំនុំជម្រះតុលាការកំពូល ត្រូវកំណត់នូវពិធីសា សម្រាប់ដំណើរការសវនាការពីចម្ងាយដោយផ្នែក នៅក្នុងរឿងក្តីនេះ ដែលពិធីសារនេះនឹងត្រូវផ្សព្វផ្សាយ ជូនទៅភាគីនិងការិយាល័យមេធាវីសាធារណៈ សម្រាប់ជនរងគ្រោះ នៅមុនពេលសវនាការ”)។ នៅក្នុងរឿងក្តី *រដ្ឋអាណ្លា តទល់នឹង Bosco Ntaganda* សូមមើលផងដែរ៖ [Scheduling order for a hearing before the Appeals Chamber](#), ICC-01/04-02/06-2486 ថ្ងៃទី៩ ខែមីនា ឆ្នាំ២០២០ [Order regarding the hearing scheduled for 29 June – 1 July 2020](#), ICC-01/04-02/06-2542 ថ្ងៃទី៥ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០២០ [Second order scheduling a hearing](#), ICC-01/04-02/06- 2568 ថ្ងៃទី២០ ខែសីហា ឆ្នាំ២០២០ [Directions on the conduct of the hearing](#), ICC-01/04-02/06-2542 ថ្ងៃទី១៤ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ២០២០។

⁵¹ សូមមើលតុលាការព្រហ្មទណ្ឌអន្តរជាតិ *រដ្ឋអាណ្លា តទល់នឹង Laurent Gbagbo and Charles Blé Goudé* [Decision vacating the hearing before the Appeals Chamber](#), ICC-02/11-01/15-1352 ថ្ងៃទី២២ ខែឧសភា ឆ្នាំ២០២០ កថាខណ្ឌ ១១ និង [Decision rescheduling the hearing before the Appeals Chamber](#), ICC-02/11-01/15-1359 ថ្ងៃទី១៧ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០២០ កថាខណ្ឌ ២១, ២៣។

លើសេចក្តីស្នើ សម្រាប់ដំណើរការសវនាការពីចម្ងាយ។ ការិយាល័យរដ្ឋបាល គួររៀបចំសេចក្តីស្នើ ជាក់លាក់ ហើយអាចមានសារណាឆ្លើយតបចំពោះសេចក្តីស្នើនេះ ដោយមិនមែនឆ្លើយតប ផ្អែកលើ ការទាយស្មាននោះទេ។

- 63. ជាការចាំបាច់ផងដែរដែលអង្គជំនុំជម្រះ ត្រូវចេញគោលការណ៍ណែនាំ នៅមុនពេលសវនាការ ដើម្បីឱ្យអ្នកចូលរួមទាំងអស់ អាចស្វែងយល់ច្បាស់លាស់ ជាមួយនីតិវិធីដែលបានអនុម័ត ហើយ អាចធ្វើការអនុវត្ត ព្រមទាំងធ្វើតេស្តសាកល្បងបានគ្រប់គ្រាន់។
- 64. សហមេធាវីនាំមុខពិចារណាថា សឹងតែមិនអាចជឿបានថា ដំណើរការនេះ អាចអនុវត្តទៅបាន ក្នុង អំឡុងពេលវេលាដែលនៅសល់ មុនថ្ងៃទី១៧ ខែឧសភា។ ប៉ុន្តែពេលវេលាបន្ថែម យ៉ាងហោចណាស់ ពីរខែទៀត នឹងអាចអនុញ្ញាតឱ្យអនុវត្តបាននូវដំណើរការចាំបាច់ទាំងអស់។

៤. សំណើសុំ

- 65. ដោយផ្អែកលើការពិចារណាទាំងអស់ខាងលើ សហមេធាវីនាំមុខស្នើដល់អង្គជំនុំជម្រះ មេត្តាពន្យារ ពេលសវនាការបណ្តឹងសាទុក្ខ ដែលបានគ្រោងឡើងនេះ ដើម្បីអាចឱ្យសវនាការនេះ ធ្វើឡើងទៅ បាននៅក្នុងខែកក្កដា ឆ្នាំ២០២១ ឬក៏ក្រោយនោះបន្តិច ព្រមទាំងចេញដីកាបង្គាប់ពាក់ព័ន្ធនានា សម្រាប់ការត្រៀមរៀបចំសវនាការ នៅមុនពេលវេលានោះ។
- 66. នេះគឺជាសវនាការលើអង្គសេចក្តីចុងក្រោយបង្អស់ នៅក្នុងសំណុំរឿងមួយ ដែលមានសារសំខាន់ សម្រាប់ជាតិ និងអន្តរជាតិ និងមានសារប្រយោជន៍បុគ្គលខ្លាំងសម្រាប់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី។ ដើម្បីប្រយោជន៍ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី និងសាធារណជនកម្ពុជា សវនាការបណ្តឹងសាទុក្ខ ត្រូវ រៀបចំឡើងឱ្យបានត្រឹមត្រូវ និងអនុវត្តទៅឱ្យបានប្រសើរ ហើយត្រូវអនុវត្តគ្រប់ដំណាក់កាលទាំង អស់ ដើម្បីសម្រេចបាននូវគោលដៅចុងក្រោយនៃសវនាការ។
- 67. សហមេធាវីនាំមុខកត់សម្គាល់ពីភាពសំខាន់នៃការពន្លឿនដំណើរការ។ សហមេធាវីនាំមុខខ្លួនឯង ផ្ទាល់ បានទទួលជាញឹកញាប់អំពីភាពចាំបាច់ ក្នុងការជៀសវាងនូវការពន្យារពេល ដែលមិនចាំបាច់ នានា នៅក្នុងសំណុំរឿងនេះ។ ទោះជាបែបនេះក្តី តុលាការនាពេលនេះ ត្រូវប្រឈមជាមួយស្ថាន ភាពមួយ ដែលមិនធ្លាប់មានពីមុនមក នៅក្នុងអាណត្តិការងាររបស់ខ្លួន។ ការបន្តបើកសវនាការនៅ

សំណើរបស់សហមេធាវីនាំមុខតំណាងដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី សុំឱ្យពន្យារពេលសវនាការបណ្តឹងសាទុក្ខ ដែលគ្រោងធ្វើឡើងនៅថ្ងៃទី១៧-២១ ខែឧសភា ឆ្នាំ២០២១

ក្នុងខែសភា នឹងតម្រូវឱ្យតុលាការធ្វើការជ្រើសរើស រវាងការកាត់បន្ថយយ៉ាងច្រើន នូវតម្លៃនៃសវនាការបណ្តឹងសាទុក្ខ ដោយដំណើរការសវនាការ ភាគច្រើនពីចម្ងាយ ឬត្រូវបន្តជាមួយព្រឹត្តិការណ៍ដែលមានការចូលរួមដោយផ្ទាល់ ដែលមានហានិភ័យចំពោះសុខភាព និងសុវត្ថិភាពរបស់អ្នកចូលរួម ហើយក្នុងពេលជាមួយគ្នានោះ ធ្វើឱ្យខូចខាតទៅដល់សាររបស់រាជរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជា ចំពោះសុខភាពសាធារណៈជារួម។ ដោយសារតែជម្រើសនេះ សហមេធាវីនាំមុខមើលឃើញថា ជាការមិនអាចជៀសផុតឡើយ ដែលសវនាការបណ្តឹងសាទុក្ខ នឹងត្រូវធ្វើឡើងមួយផ្នែកធំ តាមរយៈមធ្យោបាយពីចម្ងាយ ដោយមិនមានការត្រៀមរៀបចំគ្រប់គ្រាន់ ហើយអាចបណ្តាលឱ្យមានការពន្យារពេល និងការផ្អាកនៅនាទីចុងក្រោយ ការលំបាកក្នុងការទំនាក់ទំនង ឬបញ្ហាចែងនូវផ្នែកបច្ចេកវិទ្យាដែលគួរឱ្យអាម៉ាស់។ សវនាការនឹងប្រហែលជាបាត់បង់នូវតម្លៃដែលមានជាច្រើនសម្រាប់អង្គជំនុំជម្រះ ភាគី សាធារណជន និងដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី។

- 68. ផ្ទុយទៅវិញ តាមរយៈការពន្យារពេលយ៉ាងហោចណាស់ពីរខែ គឺប្រហែលជាមានលទ្ធភាពដោយសមហេតុផលដែលថា ការចូលរួមដោយផ្ទាល់ អាចធ្វើឡើងដោយសុវត្ថិភាព។ ប៉ុន្តែក៏អាចមានពេលវេលាគ្រប់គ្រាន់ផងដែរ ដើម្បីបង្កើតនូវបែបបទឱ្យបានត្រឹមត្រូវសម្រាប់ការចូលរួមពីចម្ងាយដែលជាការចាំបាច់នោះ។
- 69. សំណុំរឿង ០០២ បានចាប់ផ្តើមឡើងនៅថ្ងៃទី១៨ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០០៧⁵² គឺប្រហែលជិត១៤ឆ្នាំមុន។ មានមនុស្សជាច្រើន (រួមទាំងដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីផងដែរ) ដែលចាត់ទុកថាសំណុំរឿងនេះចំណាយពេលវេលាយូរពេក។ ក៏ប៉ុន្តែ នៅក្នុងបរិបទនៃពេលវេលាពេញលេញ នៃសំណុំរឿងនេះ រយៈពេលបន្ថែមប្រហែលពីរខែ មិនមែនជាការពន្យារពេលដ៏ច្រើននោះឡើយ ដោយផ្អែកលើកាលៈទេសៈបច្ចុប្បន្ន។ ភាពសមស្របនៃការពន្យារពេល ចាំបាច់ត្រូវវាយតម្លៃ ផ្អែកលើអ្វីដែលសម្រេចបាន តាមរយៈការពន្យារពេលនោះ៖ ក្នុងករណីនេះ គឺធ្វើឱ្យតុលាការ អាចដំណើរការសវនាការបណ្តឹងសាទុក្ខ ប្រកបដោយអត្ថន័យ ដែលអាចនឹងមិនដំណើរការទៅបាន ដោយសារតែហានិភ័យចំពោះអាយុជីវិត និងសុខភាពមនុស្ស។

⁵² ឯកសារ E465 សាលក្រមសំណុំរឿង ០០២/០២ ថ្ងៃទី១៦ ខែវិច្ឆិកា (សំអាងហេតុត្រូវបានជូនដំណឹងនៅថ្ងៃទី២៨ ខែមីនា ឆ្នាំ២០១៩ កថាខណ្ឌ ២។

- 70. ប្រសិនបើសវនាការត្រូវបានពន្យារពេល ពេលវេលានេះចាំបាច់ត្រូវប្រើប្រាស់ ដោយប្រសិទ្ធភាព ដើម្បីធានានូវការត្រៀមរៀបចំគ្រប់ជ្រុងជ្រោយ។ ដំណើរការសម្រាប់ការបង្កើតគោលការណ៍ ណែនាំ សម្រាប់សវនាការ ចាំបាច់ត្រូវចាប់ផ្តើមភ្លាមៗ ដោយផ្អែកលើសេចក្តីស្នើដាក់លាក់ ដែល ភាគីទាំងអស់អាចផ្តល់ធាតុចូល។ ការនេះគួរធ្វើឡើងក្នុងលក្ខណៈមួយ ដែលមានការផ្តឹងផ្តែងរវាង ភាពចាំបាច់ក្នុងការពន្លឿន ធៀបនឹងតម្លាភាពនិងសិទ្ធិ និងផលប្រយោជន៍របស់ភាគីទាំងអស់។ ប្រសិនបើចាត់ទុកថាជាការសមស្រប ក្នុងការប្រមូលធាតុចូលតាមរយៈសារអេឡិចត្រូនិក ការ ទំនាក់ទំនងគ្នាទាំងអស់នេះ គួរតែធ្វើឡើងជាពីរភាសាជាសាធារណៈនាពេលបន្ទាប់។ ធាតុចូល របស់អ្នកជំនាញពីខាងក្រៅ ដែលការិយាល័យរដ្ឋបាលបានទទួល គួរត្រូវចែករំលែកជាមួយភាគី ដើម្បីធ្វើឱ្យការទំនាក់ទំនងកាន់តែប្រសើរ។
- 71. ជាចុងក្រោយ សហមេធាវីនាំមុខស្នើដល់អង្គជំនុំជម្រះ បង្គាប់ដល់ការិយាល័យរដ្ឋបាល ឱ្យចាត់ រាល់វិធានការចាំបាច់នានា ដើម្បីសម្របសម្រួលដល់ការចូលរួមរបស់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី នៅ ក្នុងសវនាការបណ្តឹងសាទុក្ខ ដោយទទួលស្គាល់ឋានៈពួកគាត់ជាភាគីនៃកិច្ចដំណើរការនីតិវិធី ទាំងអស់នេះ។
- 72. អាស្រ័យហេតុនេះ សហមេធាវីនាំមុខស្នើដល់អង្គជំនុំជម្រះ មេត្តា៖
 - (១) ពន្យារពេលសវនាការបណ្តឹងសាទុក្ខ យ៉ាងហោចណាស់រហូតដល់ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០២១។
 - (២) ខិតខំប្រឹងប្រែងដំណើរការសវនាការដោយផ្ទាល់ ឱ្យអស់ពីលទ្ធភាព តែមានជម្រើសក្នុងការ ផ្លាស់ប្តូរទៅជាសវនាការពីចម្ងាយទាំងស្រុង ឬមួយផ្នែក ក្នុងករណីចាំបាច់។
 - (៣) បង្គាប់ដល់ការិយាល័យរដ្ឋបាល ឱ្យចែករំលែកដល់ភាគីនានា នូវការវាយតម្លៃដោយអ្នក ជំនាញនានា ដែលខ្លួនទទួលបាន។
 - (៤) បង្គាប់ដល់ការិយាល័យរដ្ឋបាល ឱ្យចាត់រាល់វិធានការនានា ដើម្បីធានានូវវត្តមានរបស់ដើម បណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី នៅក្នុងសវនាការ ហើយផ្តល់ដំណឹងដល់សហមេធាវីនាំមុខ អំពីបញ្ហាទាំងអស់ នេះ។ និង

(៥) បង្កាប់ដល់ការិយាល័យរដ្ឋបាល ឱ្យផ្សព្វផ្សាយសេចក្តីស្នើពាក់ព័ន្ធនឹងបែបបទ និងលក្ខខណ្ឌ តម្រូវផ្នែកភស្តុភារជាអប្បបរមា សម្រាប់ការចូលរួមសវនាការពីចម្ងាយ និងប្រមូលផ្តុំការសង្កេត របស់ភាគីនានា មុនពេលចេញសេចក្តីសម្រេចលើបែបបទទាំងនោះ។

កាលបរិច្ឆេទ	ឈ្មោះ	ទីកន្លែង	ហត្ថលេខា
ថ្ងៃទី ២៣ ខែមេសា ឆ្នាំ២០២១	ពេជ អង្គ សហមេធាវីនាំមុខជាតិ	រាជធានីភ្នំពេញ ព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា	
	Megan HIRST សហមេធាវីនាំមុខអន្តរជាតិ	រាជធានីភ្នំពេញ ព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា	